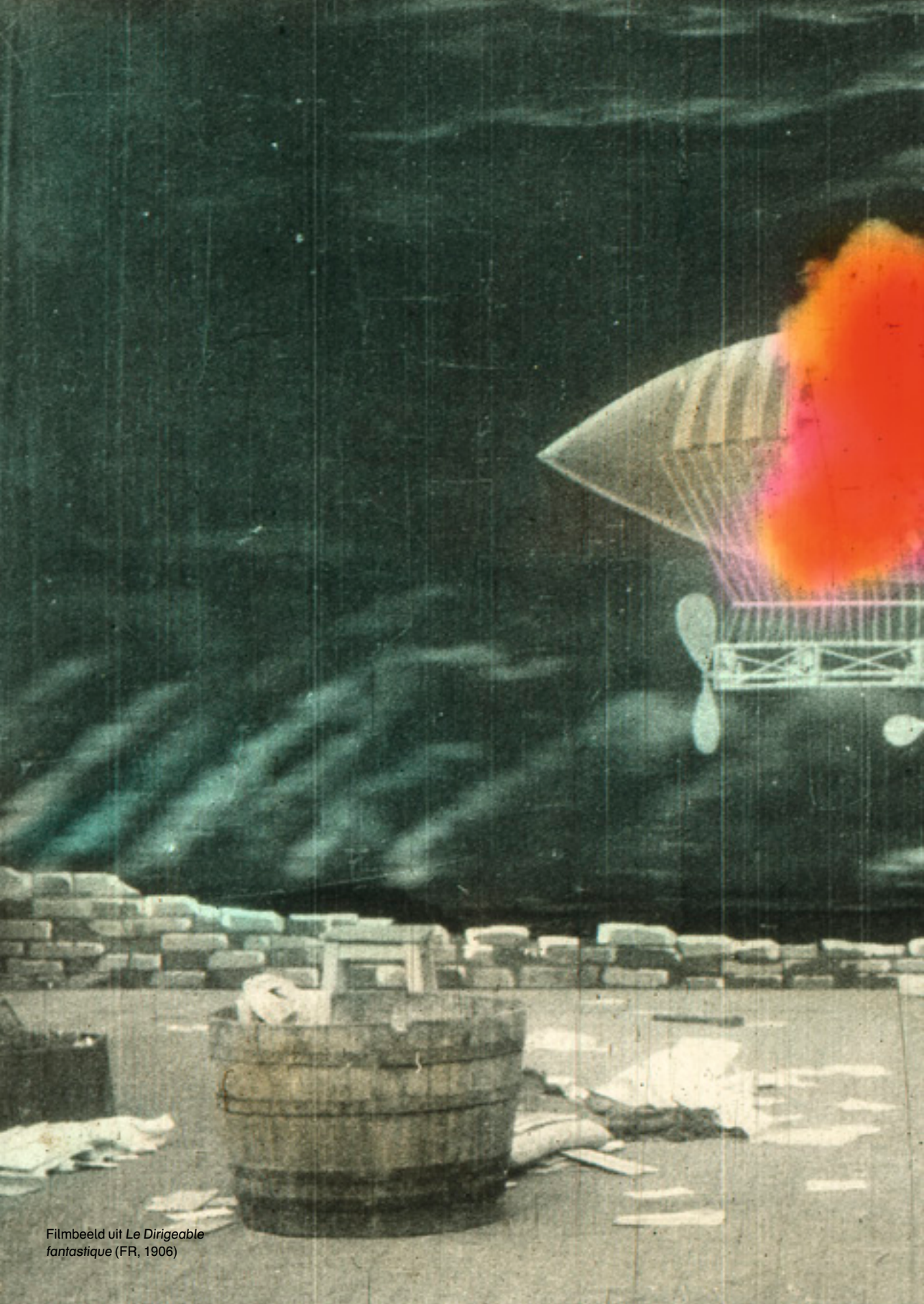

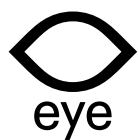

Collectiebeleidsplan 2018-2021

Filmbeeld uit *Le Dirigeable fantastique* (FR, 1906)

Collectiebeleidsplan 2018-2021

Filmbeeld uit *Les glaces
merveilleuses* (FR, 1908)

- 1 **Inleiding**
 - Profiel / 5
 - Collectie / 5
 - Missie / 5
 - Visie / 5
 - Motto / 6
 - Functie en doel van het Collectiebeleidsplan 2018-2021 / 6
- 2 **Managementsamenvatting**
 - Schatbewaarder / 9
 - Gids / 9
 - Pionier / 10
 - Ambities / 10
- 3 **Schatbewaarder: van -5° tot 4k**
 - Deelcollecties / 13
 - Collectievorming / 13
 - Archief functie / 13
 - Museale functie / 14
 - Acquisitiebeleid / 14
 - Schenken / 14
 - Werkvoorraad / 15
 - Vinegar syndrome / 18
 - Conserveren / 18
 - Restaureren / 19
 - Analoge fotochemische restauratie / 20
 - Digitale restauratie / 21
 - Digitaliseren / 21
 - Het Digitaal Archief / 23
 - Instroom digitale files / 23
 - Digitale opslag en digitale duurzaamheid / 24
 - EYE-D / 24
 - Catalogus Collection EYE (CE) / 24
 - Catalogus CE Online / 26
 - Fiona Online / 26
 - Certificering / 26
 - Het conserveren van Expanded Cinema en digitale presentatieprojecten / 26
- 4 **Gids: 'open' naast gecureerd**
 - Uitgangspunten / 29
 - Curatoriële visie / 29
 - Toegang tot de collectie / 30
 - Doelgroepen die de EYE-collectie (her)gebruiken / 33
 - (Her)gebruik van de collectie in EYE / 34
 - (Her)gebruik van de collectie buiten EYE / 36
 - Restauratieprojecten / 37
- 5 **Pionier: academische functie, onderzoek en samenwerkingen**
 - Internationaal expertisecentrum / 39
 - Samenwerkingen: nationale context / 39
 - Netwerken / 39
 - Partners / 40
 - Samenwerkingen: internationale context / 41
 - Academische functie / 41
 - Masteropleiding *Preservation and Presentation of the Moving Image* / 43
 - Openbare collegereeks *This is Film! Film Heritage in Practice* / 43
 - Research Group *Moving Images: Preservation, Curation, Exhibition* / 43
 - Research Labs* / 43
 - EYE International Conference* en de *EYE Collectiedag* / 44
 - Publicaties binnen de serie *Framing Film* / 44
 - Overige publicaties / 46
 - Onderzoek en projecten / 46
 - The Sensory Moving Image Archive (SEMIA)* / 46
 - EYE Artist and Scholar-in-Residence-programma* / 47
 - EYE Filmmuseum & Haghefilm Digitaal Traineeship Filmrestauratie* / 47
 - Programma Oral history / 48
- 6 **Ambities**
 - Schatbewaarder / 51
 - Gids / 52
 - Pionier / 55
 - Noten / 56
- 7 **Bijlagen**
 - Organogram EYE Filmmuseum / 59
 - Plattegrond EYE Collectiecentrum / 60
 - Wie is wie / 62

1 Inleiding

Filmbeeld uit *Le Mariage
de Rosine* (FR, 1925)

Profiel

EYE Filmmuseum is het nationale filminstituut en het enige museum voor filmerfgoed en filmkunst in Nederland. EYE is in 2010 ontstaan uit een fusie van de toenmalige Stichting Nederlands Filmmuseum (behoud, beheer en beschikbaarstelling van filmerfgoed), de Filmbank (beheer en promotie van experimentele films), het Nederlands Instituut voor Filmeducatie (landelijke filmeducatie) en Holland Film (internationale promotie van de Nederlandse film).

In 2016 was het precies zeventig jaar geleden dat de voorganger van EYE, het Nederlands Historisch Filmarchief, is opgericht. Tegelijkertijd vierde EYE dat jaar zijn vierde verjaardag in het museumgebouw aan de noordelijke IJ-oever en opende minister Jet Bussemaker van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) het nieuwe EYE Collectiecentrum in Amsterdam-Noord.

Collectie

EYE heeft de afgelopen zeventig jaar een internationaal toonaangevende collectie verworven die de hele filmgeschiedenis omspant, van stille films uit de beginperiode van de cinema tot en met de meest recente Nederlandse bioscoopfilms. De collectie bevat ongeveer 50.000 films (waarvan 60% internationaal), 700.000 foto's, 82.000 affiches, 7.000 bladmuziekitems, ongeveer 200 archieven van filmmakers en organisaties, circa 1.500 apparaten en een zeer uitgebreide bibliotheekcollectie.

Geschiedenis van de collectie

De collectie bestond aanvankelijk uit de Uitzichtcollectie, die was samengesteld door de leden van de Filmliga (1927-1933). Het lidmaatschap van de International Federation of Film Archives (FIAP) in 1947 verplichtte het Filmmuseum vervolgens tot het verzamelen en veiligstellen van Nederlandse filmproducties. Sindsdien zijn belangwekkende collecties toegevoegd: van distributeurs (onder meer Desmet, Centra, UIP), film-

makers (zoals Joris Ivens, Johan van der Keuken, Louis van Gasteren), producenten (bijvoorbeeld Matthijs van Heijningen, Kees Kasander) en van instellingen of organisaties zoals de Nederlandse Filmacademie, het Filmfonds en het Nederlands Instituut voor Animatiefilm (NIAf). De collectie is ook verrijkt met internationale aankopen en met de distributieverzameling. Deze verzameling telt vele Hollywoodklassiekers en werken van belangrijke onafhankelijke filmmakers als Andrej Tarkovski, Agnès Varda en Carlos Reygadas. In 1989 is de distributiecatalogus van Film International overgenomen. Deze bevat veel klassiekers en internationale arthouse-producties.

De collectie bestaat niet alleen uit schenkingen, maar voor een aanzienlijk deel ook uit depotstellingen en voor een beperkt deel uit aankopen en ruil.

Missie

EYE is schatbewaarder, gids en pionier in de wereld van de film en de kunst van het bewegend beeld.

Visie

EYE wil wereldwijd toonaangevend zijn in de wijze waarop film en bewegend beeld binnen een museale context wordt getoond. EYE conserveert en presenteert film als kunst, vermaak, cultureel erfgoed en als maatschappelijk document. EYE laat zien hoe bepalend bewegend beeld is voor het ervaren en begrijpen van de wereld. Door verleden, heden en toekomst van film te verbinden verschaft EYE de noodzakelijke context en een ander perspectief.

EYE maakt educatieve programma's en promoot de Nederlandse filmcultuur internationaal in de volle breedte, van nieuw filmtalent op internationale festivals tot en met Nederlandse filmhistorie in buitenlandse musea. Daarnaast vervult EYE een pioniersrol door een vernieuwende wijze van restaureren, conserveren en presenteren. Dit laatste komt onder meer tot uiting in een innovatief tentoonstellingsprogramma en door

te laten zien wat film, buiten de vertrouwde muren van de bioscoop nog meer kan zijn: de vernieuwing van film als 'hybride' kunstvorm.

De collectie staat nationaal en internationaal ten dienste van het algemene publiek, de filmprofessionals, academici, studenten en het educatieve veld. EYE stelt informatie beschikbaar voor kennisoverdracht, studie en onderzoek en voor het aanjagen van debat over recente cinematografische ontwikkelingen.

Motto

EYE innoveert om te anticiperen op technologische en cultureel-maatschappelijke ontwikkelingen en geeft prioriteit aan het ontwikkelen van nieuwe presentatievormen van film- en beeldcultuur en innovatieve methodes voor ontsluiting, restauratie en digitalisering van de collectie.

EYE wil wat de afgelopen jaren is bereikt consolideren: de artistieke en publieke successen en de state-of-the-art faciliteiten in het nieuwe EYE Collectiecentrum, maar ook een structureel gezonde financiële basis. Het motto van EYE in de kunstenplanperiode 2017-2020 is 'consolideren en innoveren'.

Functie en doel van het Collectiebeidsplan 2018-2021

Het EYE Collectiebeidsplan is bedoeld voor nationale en internationale collega-instellingen, waaronder archieven en musea, maar ook voor subsidiënten, de filmbranche, academici en studenten. Het plan geeft uitgebreid inzicht in en legt verantwoording af van de werkzaamheden op de terreinen waar EYE vaak een koploper is en een voorbeeldfunctie vervult: het conserveren, digitaliseren en restaureren (analoog en digitaal) van filmerfgoed.

De leidraad voor dit Collectiebeidsplan wordt gevormd door de missie van EYE: schatbewaarder, gids en pionier zijn.¹

De sector Collectie

De sector Collectie werkt met circa 25fte, verdeeld over 31 medewerkers. Daarnaast zijn bij verschillende afdelingen ongeveer evenveel vrijwilligers werkzaam.

De sector Collectie bestaat uit de volgende afdelingen: Curatoren, Filmgerelateerde Collecties, *Film Conservation & Digital Access*, en Collectiebeheer. De afdeling Informatie-management en de Hoofdconservator werken daarnaast zeer nauw samen met de sector Collectie.

Met ingang van 1 januari 2017 ontvangt EYE van het Rijk voor het beheer van museale cultuurgooederen op grond van de Erfgoedwet een structurele subsidie van € 3.250.036 per jaar. Deze wordt vermeerderd met een jaarlijkse projectsubsidie van € 1.000.000, bestemd voor digitaliseringsactiviteiten. Dit naast de jaarlijkse OCW-subsidie van € 5.326.166 in het kader van de culturele basisinfrastructuur 2017-2020.

↑ Het nieuwe EYE Collectiecentrum
↓ De overhandiging van de sleutels van
het EYE Collectiecentrum in 2016

2 Management- samenvatting

Filmbeeld uit *Calgary's Luck*
(CA, 1926-1927)

EYE is schatbewaarder, gids en pionier in de wereld van de film en de kunst van het bewegend beeld.

EYE Filmmuseum wil met dit Collectiebeleidsplan 2018-2021 inzage geven in zijn werkzaamheden en ambities op het gebied van conservering, digitalisering, restauratie en ontsluiting van filmerfgoed. Het beleidsplan is bedoeld voor (inter)nationale collega-instellingen, maar ook voor subsidiënten, de filmbranche, academici en studenten. De driedeling *schatbewaarder - gids - pionier* in dit document is ontleend aan de missie van EYE.

Schatbewaarder

Als schatbewaarder heeft EYE een museale taak en een archieftaak. Bij de uitoefening van de museale taak maakt EYE keuzes gebaseerd op inhoudelijke, artistieke, historische, culturele en maatschappelijke criteria. De archieftaak richt zich op het beheren van het nationale filmerfgoed. EYE heeft in de loop der jaren een brede, internationaal toonaangevende collectie opgebouwd. De verschillende aandachtsgebieden – Nederlandse Film, Internationaal, Stille Film, Filmgerelateerd, Experimentele Film, Expanded Cinema, en Animatie – omspannen samen de gehele filmgeschiedenis. EYE onderzoekt en presenteert deze deelcollecties als een organisch geheel vanuit de gedachte dat alle collecties elkaar complementeren en context bieden. Dit geldt zowel voor analoge als digitale film, affiches, foto's, archieven, apparatuur, geluid, bladmuziek, boeken, tijdschriften, installaties en andere objecten. De collecties worden doorlopend aangevuld met nieuwe depotstellingen, schenkingen en acquisities, waarbij EYE streeft naar het verwerven van items die de zwaartepunten in de collectie verrijken, hiaten vullen en de mogelijkheid vergroten om bijzondere programma's te kunnen presenteren.

Een belangrijke mijlpaal was de ingebruikname van het nieuwe EYE Collectiecentrum eind 2016. Voor het eerst in de geschiedenis van het instituut werken alle collectiespecialisten nu onder één dak en liggen alle collecties op een en dezelfde locatie, met uitzondering van de brandgevaarlijke nitraatcollectie. De analoge collecties liggen in geavanceerde depots onder ideale

klimatologische omstandigheden. De *born-digital* en de gedigitaliseerde collecties bevinden zich in een duurzame en veilige opslagomgeving. EYE bewaart het digitale materiaal ongecomprimeerd en met bijbehorende technische en inhoudelijke metadata. De duurzame opslag van bronmaterialen maakt dat EYE ook in de toekomst nieuwe kopieën en digitale formaten kan produceren op een standaard die dan gangbaar is.

Het EYE Collectiecentrum is voorzien van een 'digitale straat' met verschillende faciliteiten waaronder een geluidsatelier, een restauratieatelier, een *grading suite* en een scanafdeling. De aard en de staat van het filmmateriaal bepalen welk traject een film aflegt: digitalisering (digitale kopie), fotochemische conservering (analoge film) en/of een uitvoerige (analoge, digitale of hybride) restauratie. EYE digitaliseert dagelijks films voor verschillende doeleinden, zoals access, conservering, restauratie en vertoning.

Gids

De activiteiten op het gebied van digitalisering, conservering en restauratie zijn voor EYE pas definitief afgerond als het resultaat in een bioscoopzaal, tentoonstelling of online is vertoond. EYE hanteert twee presentatiestrategieën naast elkaar: 'open' en gecureerd. Enerzijds wordt open toegang tot de collectie voor zoveel mogelijk mensen nagestreefd, zonder hierbij vooraf te bepalen wat gebruikers kunnen zien en hoe ze het materiaal willen (her)gebruiken. Anderzijds werkt EYE met een team van programmeurs en curatoren dat materiaal op een gecureerde wijze presenteert en hiermee de gebruiker context biedt en een weg wijst naar de appreciatie van deze collecties.

De afgelopen decennia heeft EYE veel inspanningen gedaan om de collectie te digitaliseren en via diverse kanalen digitaal toegankelijk te maken. Rechtenbeperkingen vormen echter in veel gevallen een belemmering bij het online aanbieden van filmerfgoed. Een groot deel van de digitale films in het publieke domein is inmiddels gratis beschikbaar gesteld op eigen en externe online platforms.

Het werk van de curatoren en programmeurs leidt met regelmaat tot unieke vondsten. Bijzondere collectiepresentaties worden door film-

festivals, (film)musea en bioscopen overal ter wereld geprogrammeerd. Zelf presenteert EYE de collectie het hele jaar door binnen een breed scala aan series, themaprogramma's, speciale evenementen of als lesmateriaal bij educatieve activiteiten. De wisselende tentoonstellingen bevatten (al dan niet exclusief) items uit de collectie en gaan vergezeld van een flankerend filmprogramma en exposities van affiches of foto's uit de collectie die aansluiten bij het thema van de tentoonstelling. Daarnaast staan bijzondere filmapparaten uit de collectie en replica's van interactieve precinema-apparaten opgesteld in een vaste expositie.

Pionier

EYE behoort tot de voorhoede op het gebied van conserveren, digitaliseren en restaureren van filmvergoed en werkt op dit vlak intensief samen met verschillende partnerinstellingen in binnen- en buitenland. EYE stelt zijn kennis op het gebied van informatiemanagement, storage, digitalisering, collectiemanagement en restauratie actief ter beschikking. Dit gebeurt zowel op nationaal niveau via gespecialiseerde netwerkorganisaties als op internationaal niveau via wereldwijde netwerken van internationale filmarchieven.

Het EYE Collectiecentrum doet dienst als internationaal expertisecentrum voor onderzoek naar en hergebruik van de collectie met een eigen Artist and Scholar-in-Residence-programma en een Traineeprogramma Filmrestauratie. In de EYE Study, het openbare onderzoekscentrum, kan iedereen (gedigitaliseerde) materialen raadplegen, zoals boeken, tijdschriften, films, dvd's, affiches, foto's, persoons- en instellingsarchieven, scenario's, audiocollecties, bladmuziek en filmapparatuur. Ook bestaat er de mogelijkheid om collectiespecialisten te consulteren. Het gebouw is uitgerust met een multifunctionele filmzaal die regelmatig wordt ingezet voor verschillende expertmeetings, (pers)voorstellingen, colleges, lezingen en workshops.

Op wetenschappelijk gebied bekleedt EYE een sterke positie. De academische functie heeft zich de afgelopen jaren flink kunnen ontwikkelen, mede dankzij de installatie van de leerstoel Filmvergoed en Digitale Filmcultuur aan de Universiteit

van Amsterdam. Dit professoraat wordt ingevuld door de hoofdconservator van EYE. Een dergelijke gecombineerde functie van hoogleraar en hoofdconservator is uitzonderlijk binnen de internationale filmarchiefwereld en vormt de ideale schakel tussen de werkzaamheden van EYE en het wetenschappelijk onderzoek aan de Universiteit van Amsterdam (UvA). Met zijn academisch beleid wil EYE onderzoekers en studenten optimaal toegang verschaffen tot de collectie en expertise binnen het filmarchief. De samenwerking met de UvA richt zich onder meer op de Masteropleiding *Preservation and Presentation of the Moving Image*, de jaarlijkse *EYE International Conference*, de openbare collegereeks over bijzondere filmvergoedprojecten *This is Film! Film Heritage in Practice* en de academische boekenserie *Framing Film*. EYE is daarnaast als partner betrokken bij verschillende nationale en internationale (onderzoeks)projecten die noodzakelijk zijn voor het kunnen blijven toepassen van innovatieve methodes bij het restaureren, digitaliseren en ontsluiten van de collectie.

Ambities

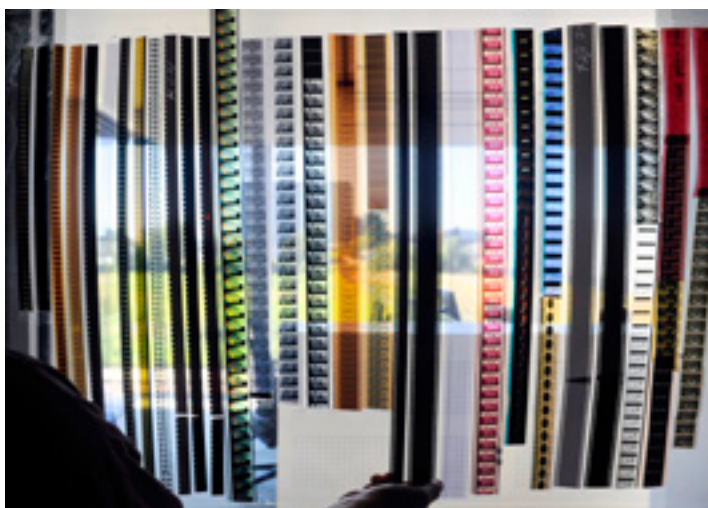
Voor deze beleidsperiode heeft EYE met betrekking tot zijn taken als schatbewaarder, gids en pionier een aantal ambities geformuleerd. Op het gebied van beheer en behoud van de collectie wil EYE zijn digitale ecosysteem verder uitbreiden en zijn beleid en de praktijk ten aanzien van digitale duurzaamheid laten toetsen. Daarnaast zal EYE voorzieningen treffen om de huidige opslagcapaciteit en bewaaromstandigheden van de collectie nitraatfilms te verbeteren. De komende jaren zal EYE de restauratieateliers in het EYE Collectiecentrum verder professionaliseren en het team van restauratoren trainen op nieuwe disciplines. Op het gebied van ontsluiting streeft EYE ernaar om jaarlijks twee grote restauratieprojecten te presenteren en de collectie in de volle breedte en in vernieuwende presentatievormen toegankelijk te maken. Wat betreft research en ontwikkeling zal EYE investeren in onderzoek dwars door alle deelcollecties heen, al dan niet in samenwerking met externe onderzoekers en/of gastcuratoren. Ten slotte ambieert EYE zich verder te ontwikkelen als een internationaal toonaangevend expertisecentrum

waarbij wordt ingezet op kennisuitwisseling en samenwerking met collega-instellingen en universiteiten in binnen- en buitenland.

Het volledige overzicht van alle ambities staat op pagina 50. De meeste ambities passen binnen de vastgestelde financiële kaders uit het EYE Beleidsplan 2017-2020. Voor de verwezenlijking van enkele specifieke wensen zal EYE, in opmaat naar de nieuwe beleidsperiode 2021-2024, op zoek gaan naar aanvullende financiering.

- ↑ Inspectie van 35mm nitraatfilm
- ↗ Studieplekken met cataloguscomputer in de EYE Study
- Filmstroken

3

Schatbewaarder: van -5° tot 4K

Filmbeeld uit *La poule aux
oeufs d'or* (FR, 1905)

EYE Filmmuseum heeft als schatbewaarder van filmerfgoed in Nederland een museale taak en een archieftaak. Bij de uitoefening van de museale taak maakt EYE keuzes gebaseerd op inhoudelijke, artistieke, historische, culturele en maatschappelijke criteria. De archieftaak richt zich op het beheren van het nationale filmerfgoed, van 1895 tot vandaag.

De collectie bestaat uit:

210.000 blikken acetaatfilm
30.000 blikken nitraatfilm opgeslagen in bunkers in de duinen
50.000 filmtitels, waarvan zich een geregistreerde kopie in de collectie bevindt
60.000.000 meter film
8, 16, 35 en 70mm positief en negatief (zwart-wit en kleur)
2.5 Petabyte digitale data
12.000 digitale assets
82.000 affiches
700.000 foto's
200 archieven
27.000 boeken
2.000 tijdschriften
1.500 precinema- en filmapparaten
4.500 (tover)lantaarnplaten
7.000 bladmuziekitems
250.000 knipsels

Deelcollecties

De collectie van EYE bestaat uit verschillende deelcollecties: Nederlandse Film, Internationaal, Stille Film, Filmgerelateerd, Experimentele Film, Expanded Cinema, en Animatie. Al deze aandachtsgebieden worden gezien als één integrale collectie, zowel analoog als digitaal, film en filmgerelateerd.

EYE heeft een team van curatoren die elk een specialisme hebben op één van de bovengenoemde aandachtsgebieden, met uitzondering van het deelgebied Internationaal. Daarnaast heeft EYE een curator voor de bijzondere amateurfilmcollectie.

Deelcollectie Animatie

De deelcollectie Animatie bevat een kleine 5.000 titels uit binnen- en buitenland. Belangrijke en grote collecties zijn de animatiefilms van George Pal en Gerrit van Dijk, en films uit de studio's van Joop Geesink en Marten Toonder. Recent is de collectie van het in 2013 opgeheven Nederlands Instituut voor Animatiefilm (NIAf) overgenomen, waaronder veel producties van het NIAf en de collectie van animator Ton van Saane. De animatiecollectie bevat naast fictiefilms ook veel opdrachtfilms zoals reclamefilms en een belangrijke verzameling cels.²

Collectievorming

Archieffunctie

EYE verwerft en conserveert in beginsel alle Nederlandse producties die in de Nederlandse bioscopen en filmtheaters zijn vertoond. Alle hedendaagse Nederlandse titels die met steun van het Filmfonds zijn gerealiseerd, worden aan EYE geschonken en opgenomen in de collectie. Dit geldt ook voor documentairefilms en minorigitaire coproducties, waaronder films die zijn ondersteund door het Hubert Bals Fonds.³ De collectie wordt verder aangevuld met Nederlandse experimentele en kunstenaarsfilms, autonome animaties en eindexamenproducties van de Nederlandse Filmacademie. Daarnaast verzamelt EYE de filmgerelateerde materialen van deze producties (affiches, foto's, persmaterialen), en papieren archieven van belangrijke makers.

Deelcollectie Nederlandse Film

De deelcollectie Nederlandse Film is het grootst en bestaat uit meer dan 20.000 titels. De archieffunctie is in dit deelgebied van primair belang: EYE streeft ernaar de Nederlandse filmcultuur zo volledig mogelijk in kaart te brengen en veilig te stellen. Daarnaast presenteert EYE de Nederlandse filmcultuur

op verschillende en vernieuwende manieren, in zalen en online, nationaal en internationaal.

De collectie amateur- en smalfilm en de collectie met films over Nederlands-Indië zijn grotendeels onderdeel van de deelcollectie Nederlandse Film en bevatten circa 2.400 titels. Zwaartepunt zijn de ruim 2.000 amateur-films op veelal 8mm en 16mm. 550 van deze films gaan over het dagelijks leven tijdens het Interbellum in het voormalige Oost-Indië. De vooraanstaande found footage-filmmaker Péter Forgács heeft diverse films uit deze collectie verwerkt in de tentoonstelling *Sluimerend vuur* (EYE, 2013).

Tijdens de jaarlijkse *Home Movie Day* worden amateur- en familiefilms in allerlei filmformaten op het grote doek vertoond, waaronder 8mm of 9,5mm-materiaal, het oudste smalfilm-formaat dat in 1922 op de markt kwam. Deze dag speelt een belangrijke rol in het opsporen van nog onbekend, maar historisch waardevol materiaal.

Nederland kent geen *legal deposit*, de wettelijke plicht voor rechthebbenden om hun werk bij EYE in bewaring te geven. Hierdoor ontbreekt er werk uit de Nederlandse cinema in de collectie. Deze titels worden binnen de kaders van de beschikbare middelen en menskracht de komende jaren zoveel mogelijk geïdentificeerd en daar waar mogelijk geacquireerd.

Museale functie

EYE streeft naar een collectie die een museale afspiegeling is van belangwekkende artistieke ontwikkelingen in de filmgeschiedenis en de filmcultuur. Compleetheid is niet het doel. Door middel van selectie en gericht verzamelen krijgt de museale collectie vorm. EYE beperkt zich niet tot het archiveren van de nationale films en/of internationale klassiekers en oeuvres van gerenommeerde filmmakers, maar richt zich ook op werken die het risico lopen in de vergetelheid te raken, bijvoorbeeld 'verweesde' films en experimentele producties waaraan EYE een bijzonder cinematografisch of contextueel belang toekent.

Ook de filmgerelateerde collecties vallen gedeeltelijk onder de museale functie van EYE, niet alleen als aanvulling op de filmcollectie, maar ook als autonome verzamelingen. Tot de filmgerelateerde collectie behoren onder meer affiches, foto's, toverlantaarnplaten, filmapparatuur en papieren archieven van Nederlandse filmmakers.

EYE hanteert de volgende criteria bij de uitoefening van zijn museale taak:

- het object (bijvoorbeeld een film, foto, affiche of archief) heeft artistieke kwaliteit en/of documentaire waarde voor de (geschiedenis van de) Nederlandse filmcultuur;
- het object is uniek voor Nederland of de wereld, geeft blijk van originaliteit en/of heeft exemplarische kwaliteiten voor de film- of bioscoopcultuur;
- het filmwerk heeft een specifieke cinematografische kwaliteit, bijvoorbeeld door een opmerkelijke regie, montage of camera-voering.

Acquisitiebeleid

EYE streeft naar acquisitie van titels en filmgerelateerde items die de zwaartepunten in de collectie verrijken, hiaten vullen en de mogelijkheid vergroten om bijzondere programma's te kunnen presenteren. In principe verwerft EYE daarom alleen filmtitels met (minimaal) het recht deze in eigen huis te kunnen vertonen. EYE acquireert oude en nieuwe titels in diverse analoge en digitale formaten. Sommige gerestaureerde en nieuwe films kunnen alleen digitaal verworven worden, van andere films geniet het de voorkeur ze op celluloid te verkrijgen vanwege het bijzondere formaat (bijvoorbeeld 70mm). EYE wil in deze beleidsperiode extra aandacht schenken aan de acquisitie van relevante films en filmgerelateerd materiaal.

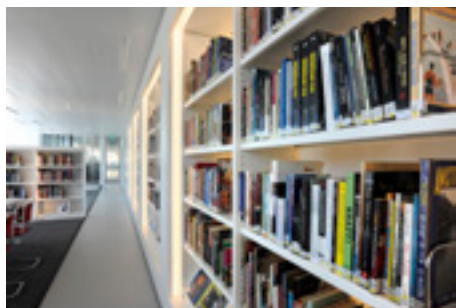
Schenken

De collectie wordt naast acquisities continu aangevuld door grote en kleine schenkingen. De curatoren toetsen in hoeverre het aangeboden materiaal een aanvulling vormt op de collectie en beslissen of ze de schenking accepteren of

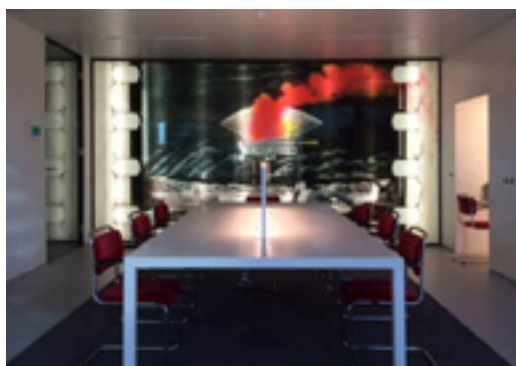
afwijzen. Enkel in uitzonderlijke gevallen wordt een schenking geaccepteerd zonder uitgebreide toetsing vooraf, bijvoorbeeld bij faillissementen. Bij een dergelijke acceptatie 'onder voorbehoud' mag EYE het materiaal later eventueel afstoten als het bij een ander archief beter op zijn plaats is, of vernietigen als het materiaal al deel uitmaakt van de collectie. Om de depots in het EYE Collectiecentrum niet te vullen met duplicaten, heeft EYE voor, tijdens en direct na de verhuizing veel aandacht besteed aan het afstoten van doublures. Het aantal afgestoten blikken bedraagt 5.000.

Werkvoorraad

Dankzij de publiciteit rondom de opening van het nieuwe EYE Collectiecentrum wisten velen de weg naar het archief opnieuw te vinden. Dit resulteerde in een ware 'vloedgolf' aan schenkingen. Deze schenkingen betreffen zowel oud nitraatmateriaal als partijen met recentere analoge films, onder meer van het failliete film-laboratorium Cineco, van filmdistributeurs A-Film (de grootste van de Benelux) en Twin Film (kinderfilms) en tal van kleinere partijen. Inmiddels zijn de voltallige collecties van fusie-

- ← EYE Study
- ✓ Depot
- ↓ Depot
- ↓↓ EYE Study

- ← Rol getinte nitraatfilm
- ↓ Filmatelier
- ✓ Rolstellingen in een filmdepot
- ↓↓ Filmdepot

partners Holland Film en de Filmbank naar het EYE Collectiecentrum overgebracht en in de collectie opgenomen. De afgelopen jaren zijn er ook diverse archiefcollecties en filmapparaten aangeboden.

EYE is blij met deze grote hoeveelheden schenkingen, maar heeft zijn werkvoorraad daardoor in omvang enorm zien toenemen. De komende jaren moet een grote inhaalslag worden gemaakt: in totaal moeten meer dan 20.000 blikken bekeken, geselecteerd, geregistreerd, gemeta-dateerd, gebarcodeerd en op depot gelegd worden. Met behulp van vrijwilligers wordt onder deskundige begeleiding de werkvoorraad – die ook archieven, affiches, foto's en ander materiaal bevat – in kaart gebracht.

Schenking Sovexportfilm: een voorbeeld uit de werkvoorraad.

Een van de vele interessante schenkingen betreft een partij van tien pallets afkomstig van het officiële filmimport en -exportbedrijf van de Sovjet-Unie, Sovexportfilm. De circa 1.500 blikken zijn in verschillende partijen in 1971 en in 1993 aan EYE geschonken. Het bedrijf had vanaf 1945 lange tijd een kantoor in Amsterdam en zorgde ervoor dat Sovjet-films in Nederland te zien waren. Met name in de jaren 1970 en 1980 werden festival-vertoningen en aankopen door het toenmalige Filmmuseum en filmdistributeurs via het kantoor aan de Amsterdamse Bachlaan beklonken. Er waren nauwe banden met de Vereniging Nederland-USSR waar regelmatig films werden vertoond met een duidelijk propagandistisch karakter. Het kantoor van Sovexportfilm lag uiteindelijk vol filmkopieën die nooit retour waren gestuurd naar de Sovjet-Unie. Al deze films bevinden zich nu in de collectie van EYE en staan bekend als de collectie 'Sovexportfilm'.

De collectie bestaat uit speelfilms die een belangwekkende aanvulling vormen op de overige verzamelingen van Sovjetfilms in de EYE-collectie, maar ook uit documentaires, promotie- en propagandafilms en reportages

van grote evenementen. De collectie in zijn geheel geeft een uniek beeld van de Sovjet-samenleving en hoe een centraal gestuurde filmindustrie de beeldvorming in het buitenland probeerde te beïnvloeden.

In de werkvoorraad zitten ruim 2.000 blikken ongeïdentificeerde nitraatfilms van de in totaal bijna 30.000 blikken nitraat. De komende jaren wil EYE deze films identificeren en vervolgens selecteren voor conservering of restauratie. Gemiddeld krijgt EYE 150 blikken nitraat per jaar aangeboden. De werkzaamheden binnen de deelcollectie Stille Film bestaan daarom voor een groot deel uit nitraatregistratie.

Deelcollectie Stille Film

Een belangrijke collectie binnen het deelgebied Stille Film is de collectie van Jean Desmet (1875-1956). De collectie is sinds 1957 eigendom van het Filmmuseum en komt voort uit Desmets werkzaamheden als eerste professionele filmdistributeur in Nederland. Het filmhistorisch belang van deze collectie is wereldwijd erkend: in 2011 is de Desmet-collectie opgenomen in het *Memory of the World Register* van UNESCO. De collectie bestaat uit films, affiches, foto's en een uitgebreid bedrijfsarchief. De filmverzameling bevat veel unieke exemplaren, waaronder de enige overgebleven kopieën van meesterwerken van D.W. Griffith en Louis Feuillade, en films met sterren van toen, zoals Léonce Perret, Francesca Bertini en Lyda Borelli, en producties van filmmaatschappijen Pathé, Gaumont, Vitagraph en Edison.

In 2014 heeft EYE een tentoonstelling exclusief aan Jean Desmet gewijd, *Desmets droomfabriek - De avontuurlijke jaren van de film (1907-1916)*, samengesteld met materiaal uit de collectie.

Tussen de circa negenhonderd films uit de periode 1907-1916 bevinden zich vele meesterwerken die decennia uit het zicht waren verdwenen, zoals:

A munkászubbonny/The Work Jacket

(István Bródy, Hongarije, 1915):

Opiumets magt (Robert Dinesen, Denemarken, 1918)

Fragmenten van de eerste film van Germaine Dulac: *Âmes de fous* (Frankrijk, 1918)

Fragment van *Fedora* (Giuseppe de Liguoro, Italië, 1916) met Francesca Bertini

Love Life and Laughter (George Pearson, Groot-Brittannië, 1923)

Fragment van *Una notte a Calcutta* (Mario Caserini, Italië, 1918) met Lyda Borelli

Der neueste Stern vom Variété (Rosa Porten, Duitsland, 1917) en

Die Barfusstänzerin (Rosa Porten, Duitsland, 1918)

De deelcollectie Stille Film is van oudsher de meest reislustige. Niet alleen vanwege het unieke karakter van de collectie, maar ook omdat taal in mindere mate een belemmering vormt. Nieuwe conserveringen van EYE zijn regelmatig op internationale festivals en bij collega-instellingen te zien. In het museumgebouw presenteert EYE iedere twee weken een *Cinema Concert*, een programma waarin stille films uit de collectie worden vertoond met live muziek.

Vinegar syndrome

Bij controles tijdens de verhuisoperatie is bij veel films en perfbanden (geluidsdragers) het zogenaamde *vinegar syndrome* ontdekt. Dit syndroom tast de drager aan en verspreidt een azijnachtige geur. Het syndroom is besmettelijk en een aangetaste rol dient in quarantaine te worden geplaatst. Er bestaan twee methoden om dit beeld- en geluidsmateriaal van de ondergang te redden: hetzij door de drager zo snel mogelijk te digitaliseren, hetzij door een nieuwe (foto-chemische) print te maken. De tweede oplossing is kostbaar, de eerste arbeidsintensief.

In totaal is er ongeveer 132.400 meter film en 93.000 meter perfband besmet. De staat van het materiaal en de groeiende aantallen besmette dragers nopen tot actie. De komende jaren wil EYE dit materiaal bekijken, selecteren en vervolgens digitaliseren of conserveren.

Conserveren

Zowel analoge, digitale als hybride filmmaterialen behoren tot de kern van de collectie. Het is van cruciaal belang dat de originelen op de beste manier in de daarvoor optimaal geschikte kluizen geconserveerd worden. Dit zijn de originele erfgoedobjecten, die keer op keer als basis dienen voor onderzoek en nieuwe restauraties. Met de ingebruikname van het nieuwe EYE Collectiecentrum is EYE in staat om deze objecten op de beste manier voor de lange termijn te conserveren. De collectie bevindt zich in acht van de in totaal elf depots, elk 300m² groot. Vijf depots voor films (in totaal 210.000 blikken), twee depots voor filmgerelateerde materialen (onder andere 82.000 affiches, 700.000 foto's en 27.000 boeken, tijdschriften en knipsels) plus één depot (het zogenaamde 'hoge depot') dat, naast de grotere apparaten, zowel de filmwerkvoorraad als de filmgerelateerde werkvoorraad herbergt. In 2021 wil EYE in verband met de groei van de filmgerelateerde collecties een negende depot in gebruik nemen. Dit depot moet te zijner tijd met speciale rolstellingen worden ingericht.

Depotklimaat

De temperatuur in vier van de vijf filmdepots bedraagt +5 graden Celsius bij een relatieve luchtvochtigheid van 35%. Het vijfde filmdepot is op -5 graden Celsius geklimatiseerd (sub-zero), bij eenzelfde luchtvochtigheid. In dit depot worden met name negatieven, masters en 70mm-materiaal bewaard. De temperatuur in de filmgerelateerde depots en in het 'hoge depot' is met +18 graden Celsius bij een relatieve luchtvochtigheid van 50% ideaal voor papieren collecties.⁴

Omwille van veiligheids- en milieuvorschriften ligt de nitraatcollectie (circa 30.000 blikken) opgeslagen in drie speciale bunkers in Castricum, Overveen en Heemskerk. Deze bunkers dreigen de komende jaren vol te raken omdat de nitraatcollectie blijft groeien. De bunker in Castricum, waar 7.000 nitraatblikken liggen, voldoet bovendien niet meer aan de huidige veiligheidsvoor-

schriften en opslageisen en moet zeer dringend gemoderniseerd worden. Als beste oplossing voor beide kwesties wil EYE een andere filmkluis in Heemskerk klaarmaken voor nitraatopslag. In deze kluis lag tot voor kort een deel van de analoge films die nu naar het EYE Collectiecentrum zijn overgebracht.

EYE bewaart de *born-digital* films en gedigitaliseerde analoge films volgens de meest recente *best-practice* voorbeelden en standaarden in het Digitaal Archief. Onderdeel van dit bewaarproces zijn de beschrijvingen van alle stappen van conservering (van analoge, digitale en hybride trajecten), digitalisering en restauratie van zowel het filmbeeld als het filmgeluid.⁵ Meer informatie over digitale archivering en digitale duurzaamheid volgt verderop in dit hoofdstuk.

Restaureren

Anders dan bij de meeste kunstobjecten moet er bij de restauratie van een film een nieuwe kopie van de film worden gemaakt. Bij het dupliceren van een film naar een nieuwe drager (analoge film of digitaal bestand) worden altijd ingrepen gedaan op het gebied van kleur, contrast, resolutie en geluid en is er sprake van interpretatie door curatoren en restauratoren. Het origineel is nooit precies na te maken. De materialen en technologieën zijn veranderd, maar ook de vertoningsomstandigheden zijn vandaag de dag anders dan bijvoorbeeld honderd of vijftig, of zelfs twintig jaar geleden.

EYE spreekt van een 'restauratie' als er uitvoerig onderzoek is gedaan naar de oorspronkelijke historische, technologische en esthetische karakteristieken van de te restaureren film en er veel tijd (en geld) is geïnvesteerd om alle originele aspecten na te maken. Als het niet mogelijk is om bij duplicatie uitgebreid onderzoek te doen en diverse technieken toe te passen, spreekt EYE van een 'analoge of fotochemische conservering' (als het resultaat een nieuwe analoge film is), of van een 'digitalisering' (als het resultaat een digitale kopie is). Desondanks moeten ook bij fotochemische conserveringen en digitalisering alle interpretaties en keuzes gebaseerd zijn op filmhistorische kennis.

Voorafgaand aan alle restauratietrajecten (analog, digitaal en hybride) onderzoeken de restauratoren de esthetische en technologische kwaliteiten van het werk. Ze gaan na of de film compleet is, welke versies hebben bestaan en bepalen welke versie in aanmerking komt voor restauratie. Vaak werkt EYE samen met internationale collega-archieven om verschillende filmelementen (die verspreid over de hele wereld kunnen liggen) met elkaar te vergelijken en uiteindelijk de beste materialen bij elkaar te brengen voor een gezamenlijke restauratie.

Geplande restauraties

In de komende periode staan restauraties gepland van films van onder andere Eric de Kuyper, George Sluizer en Henri Plaat.

In samenwerking met Stiftung Deutsche Kinemathek en Deutsches Filminstitut Frankfurt werkt EYE aan het vervaardigen van digitale kopieën van de films van Hans Richter (1888-1976). Deze door het Dadaïsme beïnvloede Duitse schilder, graficus en filmmaker had begin jaren 1920 contact met de Nederlandse kunstgroep De Stijl. In 1921 maakte hij zijn eerste abstracte film, *Rhythmus 21*, inmiddels een van de klassiekers van de avant-gardefilm. Begin jaren 1930 verbleef Richter enige tijd in Nederland, waar hij onder meer voor Philips publiciteitsfilms maakte. EYE bezit van een aantal films het originele materiaal.

Samen met IdFilmCentre, een restauratieatelier in Jakarta onder leiding van de Nederlandse filmregisseur Orlow Seunke, restaureert EYE de Indonesische film *Tjoet Nja Dhien* (Eros Djarot, 1988) met Christine Hakim in de hoofdrol. In 1989 is de film in het Un Certain Regard-programma van het Filmfestival van Cannes vertoond.

In 2018 wordt de Russische propagandafilm *Fragments of an Empire/ Oblomok imperii* uit 1929 van Friedrich Ermler (Sovkino) gerestaureerd. EYE bezit een nitraatkopie van deze film in de Filmliga-collectie. De restauratie

wordt uitgevoerd in samenwerking met het San Francisco Silent Film Festival, het Russisch filmarchief Gosfilmofond, en het Zwitsers filmarchief.

Nieuwe filmrestauraties worden niet alleen in het museumgebouw gepresenteerd, bijvoorbeeld op de jaarlijkse *EYE Collectiedag*, maar via EYE International ook op internationale festivals.

Analoge fotochemische restauratie

Een analoge fotochemische restauratie wordt in een selectief aantal gevallen uitgevoerd. Bijvoorbeeld als een film erg fragiel is en het digitaliseringsproces verdere beschadiging aan het origineel kan veroorzaken. Dit geldt vaak voor oude nitraatfilms of voor dragers die door het *vinegar syndrome* zijn aangetast. Bij zwijgende films wordt soms voor deze restauratieroute gekozen om trouw te blijven aan de originele productie- en vertoningstechniek. Zwijgende films werden niet op de standaardsnelheid van 24 beeldjes per seconde vertoond (kenmerkend voor geluidsfilms), maar op afwijkende snelheden tussen de 14 en 48 beeldjes per seconde.

Ten slotte wordt er voor dit restauratietraject gekozen bij werken waar de filmmaterialiteit centraal staat. Dat is vaak het geval bij hedendaagse experimentele filmmakers die om artistiek-inhoudelijke redenen kiezen voor het gebruik van analoge film.

In al deze gevallen maakt EYE eerst een film-naar-film-kopie (vaak een duplicaat negatief) en vervolgens een digitale scan of een nieuwe analoge projectiekopie.

Deelcollectie Experimentele Film

De deelcollectie Experimentele Film bevat werk van alle belangrijke Nederlandse experimentele filmmakers. Daarnaast streeft EYE ernaar de canon van de avant-gardefilmgeschiedenis te verwerven en deze te integreren in zijn unieke experimentele filmcollectie. EYE bezit dankzij de Filmliga-collectie een aantal topstukken uit de internationale

avant-garde van de jaren 1920 en 1930, onder meer van Fischinger, Richter en Buñuel. In 2013 heeft EYE het werk van Fischinger tentoongesteld in de expositie *Oskar Fischinger (1900-1967): Experiments in Cinematic Abstraction*.

De naoorlogse collectie Experimentele Film is de laatste jaren sterk uitgebreid, onder meer met distributiekopieën en de originele materialen uit de Filmbank-collectie (sinds 2010). Voorbeelden hiervan zijn de abstracte films van animator José Vonk (waarbij gekleurd folie direct op de filmstrook is aangebracht) en het werk van Joost Rekveld, dat onlangs door EYE is gerestaureerd.

De acquisitie van analoge abstracte films blijft een van de speerpunten binnen dit deelgebied. In deze beleidsperiode wil EYE een aantal collecties verwerven van kunstenaars die werkzaam zijn bij WORM Filmwerkplaats in Rotterdam, waaronder de films van oprichter Esther Urlus. Dit kunstenaarscollectief werkt uitsluitend met celluloid. Hun films laten zien hoe kennis van analoge technieken ook vandaag de dag op een creatieve manier wordt ingezet.

De films van Peter Rubin zijn recent aan de collectie toegevoegd en worden in 2018 gerestaureerd. Als een van de eerste multi-mediakunstenaars heeft Rubin in de jaren tachtig in de beroemde Amsterdamse club Mazzo geëxperimenteerd met visuele effecten bij muziek. Bij zijn performances maakte hij gelijktijdig gebruik van verschillende dia-projectors, Super8 en 16mm-loops, een video-beamer en diverse lichtspots.⁶

De afgelopen jaren is een nieuw en jong publiek geënthousiasmeerd voor avant-garde programmering dankzij de tweewekelijkse *EYE on Art* programmareeks. In deze serie reflecteert EYE op experimenteel werk, raakvlakken tussen film en andere kunst disciplines en worden tegelijkertijd nieuwe presentatievormen uitgetoetst.

Bij analoge restauraties werkt EYE vaak samen met gespecialiseerde laboratoria. Haghefilm Digitaal (en zijn voorganger Haghefilm) is sinds de jaren 1980 partner op het gebied van restauraties. Daarnaast werkt EYE regelmatig samen met andere internationale filmrestauratie-laboratoria vanwege een specifieke expertise; onder anderen met Cineric in New York (Verenigde Staten) en L'Immagine Ritrovata in Bologna (Italië).

Digitale restauratie

Digitale beeld- en geluidsrestauratie wordt verricht bij een klein aantal films. Dit zijn met name films die geselecteerd zijn voor vertoningen in EYE en op (internationale) festivals, of films die in samenwerking met andere archieven worden gerestaureerd.

Bij een digitale beeldrestauratie worden ontbrekende dan wel beschadigde details in het beeld vervangen door vergelijkbare details uit de omringende beelden. Soms lopen krassen of vlekken door van beeld naar beeld, waardoor er geen vergelijkbare details beschikbaar zijn om de beschadigde beelden te repareren. In een dergelijk geval worden de krassen of vlekken niet hersteld.

In het algemeen wordt er voor beeldrestauratie gekozen als de ingreep onzichtbaar is en er geen nieuw (digitaal) artefact aan het beeld wordt toegevoegd. Sommige beschadigingen maken deel uit van de geschiedenis van de film en zijn bijvoorbeeld door het productieproces in het origineel gekomen. Een voorbeeld hiervan is camera-instabiliteit. De restaurator restaureert het beeld dus niet per definitie 'als nieuw' (*pristine restoration*), maar beperkt zich tot het herstellen van de historische, technische en esthetische kwaliteiten van de film zonder dat de oorspronkelijke karakteristieken van de film verdwijnen.

EYE hanteert deze algemene richtlijnen voor beeldrestauratie ook voor kleurcorrectie (of *grading*) en geluidsrestauratie. Bij kleurcorrectie worden de originele kleuren van een film hersteld aan de hand van referentiekopieën. Als die er niet zijn, worden vergelijkbare films bestudeerd om een idee te krijgen hoe de kleuren er waarschijnlijk oorspronkelijk uit hebben gezien.

Indien mogelijk worden de filmmaker en/of cameraman geconsulteerd.

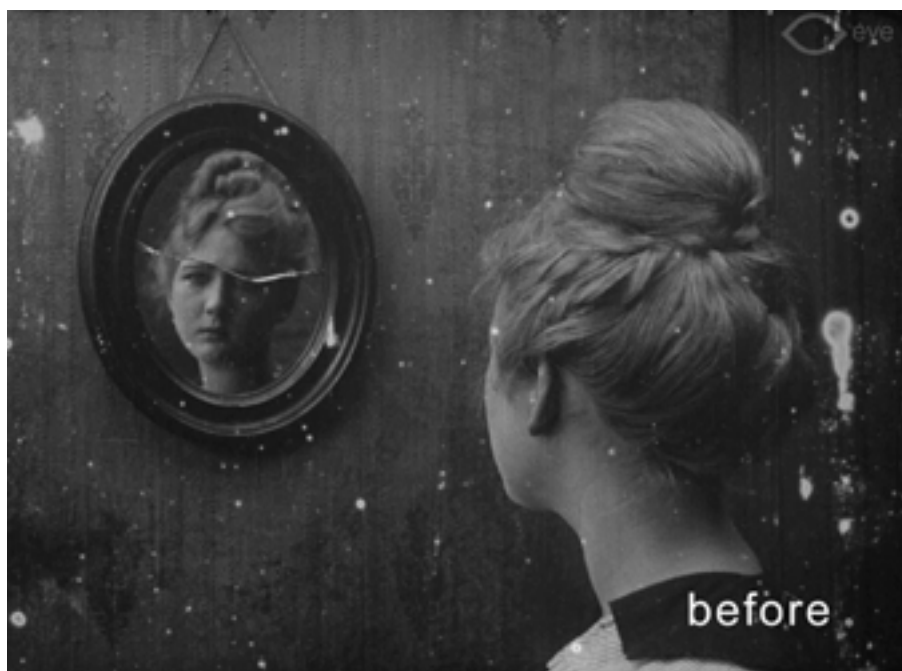
EYE richt zich de komende periode in het bijzonder op kennisuitbreiding op het gebied van kleurcorrectie en geluidsrestauratie, zodat deze werkzaamheden, die nu nog bij externe laboratoria plaatsvinden, in de toekomst ook intern kunnen worden verricht. Sinds de opening van het EYE Collectiecentrum beschikt EYE over een Sondor voor de digitalisering van geluidssporen, en Pro Tools-software voor de restauratie hiervan. EYE wil binnen de periode van dit collectiebeleidsplan een geluidsrestaurator opleiden.

Digitaliseren

In EYE worden dagelijks films gedigitaliseerd met de Scanity, een scanner die specifiek voor archief films is ontworpen. Bij digitalisering worden verschillende soorten bestanden gecreëerd: een reeks van ongecomprimeerde DPX-bestanden (één per filmbeeldje) en ongecomprimeerde WAV-bestanden voor geluid. Daarnaast wordt een ProRes-bestand geproduceerd dat als basis dient voor het maken van afspeelbare, gecomprimeerde bestanden. Het ProRes-bestand krijgt een basiskleurcorrectie en het beeld wordt zodanig afgesneden (*gecropt*) dat het meegescande kader niet meer te zien is. Bij de ongecomprimeerde bestanden blijft het kader bewaard omdat het van nut is bij een eventuele restauratie.

Films worden gedigitaliseerd voor verschillende doeleinden, zoals access, conservering, restauratie en vertoning. Voor restauratie en vertoning zijn vervolgens nog een aantal aanvullende, tijdrovende werkzaamheden noodzakelijk. Incidenteel wordt een film alleen voor access gedigitaliseerd, bijvoorbeeld wanneer slechts een filmfragment nodig is voor hergebruik, of voor verder onderzoek naar de manier waarop de film het beste gerestaureerd kan worden.

Soms worden films gedigitaliseerd in samenwerking met filmmakers die hun analoge film graag digitaal willen uitbrengen. In zo'n geval worden de kosten tussen EYE en de filmmaker gedeeld, waarbij EYE de ongecomprimeerde

↑ Voor en na de digitale restauratie van
Shoes (VS, 1913)

scans bewaart als conserveringselement, en de filmmaker zijn/haar film kan *remasteren* voor een nieuwe *release*. EYE verkrijgt vervolgens van de nieuwe *release*-versie ook een set ongecomprimeerde bestanden (de zogenaamde Digital Cinema Distribution Master of DCDM) voor conservering.

Scanspecificaties

EYE kan in verschillende resoluties digitaliseren, in 2K of 4K. Deze afkortingen staan voor tweeduizend, dan wel vierduizend pixels per horizontale lijn en dit bepaalt de hoeveelheid details die worden gekopieerd. De kleurdiepte van 10 Bit logaritmisch bepaalt de hoeveelheid en variaties kleuren die worden gekopieerd. De meeste films worden in 2K-resolutie gedigitaliseerd. Dit is de minimumnorm voor bioscoopvertoning en zo gaat er geen beeld-detail verloren. Een 35mm camera-negatief wordt idealiter in 4K-resolutie gedigitaliseerd om de fijnere details van het negatief te kunnen dupliceren. Digitaliseren in 4K-resolutie betekent dat de grootte van het te conserveren bestand verviervoudigd is in vergelijking met een 2K-digitalisering. Zo is de grootte van een speelfilm van circa 90 minuten in 2K 10 Bit ongeveer 1,5 Terabyte en in 4K 10 Bit ongeveer 6 Terabyte.

In EYE worden de filmgerelateerde collecties zoals affiches, archiefstukken en publiciteitsmaterialen met een A0-scanner gedigitaliseerd, op aanvraag ook in hoge resolutie.

In het kader van het Europese onderzoeksproject *A Million Pictures* (zie pagina 47) is inmiddels de volledige collectie (tover)lantaarnplaten gedigitaliseerd en zijn de oorspronkelijke beschrijvingen aan de catalogus toegevoegd. Met behulp van externe subsidies digitaliseert en ontsluit EYE daarnaast diverse klassieke film-tijdschriften. In maart 2018 start weer een nieuw digitaliseringstraject van twee tijdschriften uit de bibliotheekcollectie: *Nieuw weekblad voor de cinematografie 1922-1964* (22.000 pagina's) en *Kunst en Amusement 1920-1927* (8.000 pagina's).⁷

Het Digitaal Archief

De afgelopen vijftien jaar heeft er een ware digitale 'omwenteling' in de filmwereld plaatsgevonden waardoor culturele instellingen die filmwerken collectioneren, archiveren en presenteren (audiovisuele archieven, maar ook musea) geconfronteerd zijn met de instroom van een snel toenemende hoeveelheid *born-digital* materiaal. Tegelijkertijd is er de afgelopen jaren een groot volume aan analoog filmmateriaal gedigitaliseerd, in het bijzonder tijdens het project *Beelden voor de Toekomst* (2007-2014).⁸

Voor een duurzaam behoud en blijvende beschikbaarheid van digitale filmobjecten zijn adequate, op de aard van het materiaal toegesneden, registratie- en opslagsystemen nodig. EYE hanteert als referentiemodel het Open Archive Information System (OAIS). Dit model geeft aanbevelingen voor het inrichten van een archief met betrekking tot instroom, opslag en beschikbaarstelling van digitale informatie. Het Digitaal Archief van EYE bestaat uit een digitale opslagomgeving, een Media Asset Management systeem (EYE-D) en een catalogussysteem (Collection EYE).

Instroom digitale files

Alle aangeleverde digitale files worden gecontroleerd, genormaliseerd en overgebracht naar de opslagomgeving. EYE slaat het digitale materiaal ongecomprimeerd op en voegt technische en inhoudelijke metadata toe.

Digital roll-out

De afgelopen twintig jaar worden films in de postproductiefase nagenoeg allemaal digitaal afgewerkt. Zelfs als ze op film zijn gedraaid, is het materiaal daarna alsnog gedigitaliseerd ten behoeve van montage, *special effects* en kleurcorrectie. Filmgeluid is al langer digitaal, ook bij de opnames. De afgelopen tien jaar worden films grotendeels digitaal opgenomen en als digitale bestanden (Digital Cinema Package of DCP) gedistribueerd en vertoond. Inmiddels worden er in Nederland jaarlijks circa 130 films volledig digitaal geproduceerd.

Dankzij een overeenkomst met het Filmfonds worden de master-elementen van alle door het fonds ondersteunde producties aan EYE geschonken en in de collectie opgenomen. Het gaat om speelfilms (zowel majoritaire als minoritaire coproducties), documentaires, experimentele films, animatiefilms, filmische experimenten en zowel korte als lange producties.

Met de Nederlandse Filmacademie zijn ook afspraken gemaakt met betrekking tot de instroom van eindexamenfilms. De belangrijkste reden van deze samenwerkingen is het waarborgen van de langetermijnconservering en duurzame opslag van het Nederlands audiovisueel erfgoed.

De duurzame opslag van de bronmaterialen maakt dat EYE in staat is in de toekomst nieuwe kopieën en/of digitale formaten te produceren op een standaard die op dat moment gangbaar is.

Standaardisering aanleverspecificaties born-digital

Binnen het digitale instroomtraject is standaardisering essentieel. De werkprocessen van Nederlandse postproductiehuizen die de *masters* produceren zijn daarom op één lijn gebracht met de instroomprocedure van het Digitaal Archief. In de afrondingsfase van een filmproductie moeten de volgende digitale elementen aan EYE worden overdragen:

- een ongecomprimeerde master: Digital Cinema Distribution Master (DCDM)⁹
- een projectiekopie: onversleutelde Digital Cinema Package (DCP) inclusief eventueel aanwezige ondertitelingen van taalversies¹⁰
- een referentiekopie: ProRes-file

EYE hanteert de internationale standaard van de Society of Motion Picture and Television Engineers (SMPTE) en de International Organization for Standardization (ISO).

Voor de volledigheid van de conservering worden ook de ongecomprimeerde bestanden van het filmgerelateerde materiaal (foto's, posters, Electronic Press Kit, shooting script, etc.) aan EYE geleverd.¹¹

De digitale collectie van EYE bedraagt eind 2017 circa 2.5 Petabyte. Gemiddeld komt er per jaar 300 Terabyte bij door digitalisering en door instroom vanuit het Filmfonds.

Digitale opslag en digitale duurzaamheid

De opslag van de data vindt plaats op LTO-tapes in een datarobot, een industriestandaard voor het archiveren van data. Van alle datatapes worden kopieën gemaakt die op een andere locatie worden opgeslagen. De datatapes worden beschreven met open-standaard software (LTFS) zodat ze in geval van nood ook buiten EYE kunnen worden uitgelezen. Na een aantal jaar worden de datatapes gemigreerd en servers en/of componenten binnen de robots vervangen. Op dit terrein volgt EYE de *best practices* uit de IT-industrie en internationale standaarden van FIAF (International Federation of Film Archives).

EYE-D

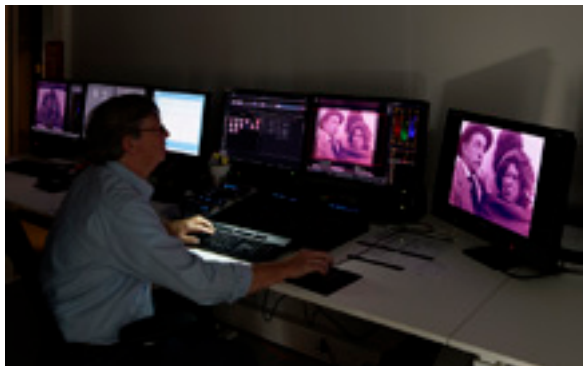
Het Media Asset Management (MAM) systeem dat EYE in 2016 heeft gelanceerd heet EYE-D.

In EYE-D wordt al het digitale materiaal bewaard en vanuit dit systeem kan het ook worden uitgeleverd op verschillende formaten voor verschillende doelen. De *access interface* van EYE-D is gebruiksvriendelijk en biedt snelle toegang tot de collectie voor zowel interne activiteiten als programmering, tentoonstelling, onderzoek, als voor externe contacten zoals onderzoekers, festivalprogrammeurs, filmmakers of klanten van Sales.

Het systeem is gekoppeld aan de catalogus Collection EYE (CE) en alle (technische) meta-data over de digitale objecten zijn gelinkt met de desbetreffende records in de catalogus.

Catalogus Collection EYE (CE)

Collection EYE (CE) is het catalogussysteem van EYE waarin informatie over de collectie wordt vastgelegd. De catalogus bevat bijna 815.000 records van collectie-items en circa 317.000 ondersteunende records, waaronder personen en corporaties.¹² Dagelijks worden nieuwe records van analoog en digitaal materiaal toegevoegd of bijgewerkt. In 2016 is er gelijktijdig

- ↑↑ Onbekende nitraatfilm
- ↑ Digitale Opslag
- ↘ Filmrestaurator aan het werk
- ← Filmstrook *The Moonshiner* (VS, 1920)
- ↓ Scantity: de scanner voor filmdigitalisering

met de nieuwe workflow voor *born-digital* materiaal een nieuw registratiemodel ontwikkeld voor het beschrijven van acquisities van *born-digital* materiaal en digitalisering van analoge titels.

Begin 2018 start EYE een traject om CE op termijn te upgraden. Een van de wensen is bijvoorbeeld om de bibliotheekcatalogus BIBIS (Square) in CE onder te brengen. Het collectiemanagement wordt de komende tijd verder geoptimaliseerd in overeenstemming met internationale standaarden van FIAF en Spectrum, een internationaal handboek voor collectiemanagement. EYE wil de kwaliteit van de data verhogen door invoerrichtlijnen en controle van invoer aan te scherpen, ontbrekende data aan te vullen (eventueel vanuit externe bronnen) en zich aan te sluiten bij (inter)nationale standaarden zoals de Gemeenschappelijke Thesaurus voor Audiovisuele Archieven (GTAA), de Art & Architecture Thesaurus (AAT) en diverse ISO-normen.¹³

Catalogus CE Online

Collection EYE (CE) is sinds november 2015 ook online te raadplegen. CE Online is in eerste instantie bedoeld voor collega's in binnen- en buitenland, die hiermee op afstand toegang hebben tot dezelfde informatie als de bezoekers die CE in de EYE Study raadplegen. In de online versie worden NAW- en interne gegevens niet getoond en zijn alle afbeeldingen zoals foto's en affiches vanwege rechtenbeperkingen niet zichtbaar.¹⁴

In deze beleidsperiode zal EYE gelijktijdig met de upgrade van CE onderzoek doen naar de mogelijkheden om ook CE Online te verbeteren. EYE wil voor externe (internationale) gebruikers de gebruikersinterface optimaliseren, de Nederlandse termen naar het Engels vertalen en collectie-informatie via Linked Open Data (LOD) beschikbaar stellen om hergebruik van informatie te bevorderen en data uitwisselbaar te maken met andere platforms zoals de European Film Gateway (EFG), dat onderdeel is van Europeana.¹⁵

Fiona Online

De catalogus CE is sinds 2014 gekoppeld aan Fiona, een applicatie die verschillende processen rond filmvertoning en de tentoonstelling ondersteunt. In 2017 is de webversie van Fiona in gebruik genomen. Fiona Online helpt filmprogrammeurs bij het inplannen van films. Redacteuren plaatsen beschrijvingen van films in het systeem en de projectiecabine gebruikt de gegevens voor de filmvertoning. Het systeem archiveert bovendien de presentatiegeschiedenis van EYE waardoor deze informatie voor onderzoek beschikbaar komt.

Certificering

EYE heeft als opdracht de collectie duurzaam te bewaren en toegankelijk te houden en wil zijn beleid en de praktijk op dit vlak inzichtelijk en meetbaar maken. Dit kan door zich te laten certificeren door de organisatie CoreTrustSeal.¹⁶ Deze certificering beslaat diverse terreinen: organisatie, techniek, processen, procedures, documentatie, financiën, juridische aspecten en personeel. Als EYE aan de door CoreTrustSeal opgestelde richtlijnen voldoet, wordt het *CoreTrustSeal Data Repository*-certificaat toegekend dat staat voor een betrouwbaar, digitaal duurzaam en toegankelijk archief. EYE zal in 2018 een aanvraag indienen en verwacht in 2019 gecertificeerd te worden.

Het conserveren van Expanded Cinema en digitale presentatieprojecten

De komende jaren wil EYE onderzoeken hoe afwijkende werken, zoals Expanded Cinema-installaties en online/*on-site* digitale presentatieprojecten, het best kunnen worden geregistreerd en geconserveerd. Dergelijke werken bevatten vaak verschillende componenten die niet altijd in de traditionele categorieën van film en filmgerelateerde collecties vallen. Voorbeelden hiervan zijn installaties die voor (tijdelijke) tentoonstellingen zijn ontwikkeld of geacquireerd, en installaties die door EYE zijn geproduceerd, zoals bijvoorbeeld de 360°-installatie in de Panorama of het project *The Scene Machine* (*on-site* installatie en een online platform).

Ook *Virtual Reality*, *Augmented Reality* en *Mixed Reality*-projecten, zoals de *EYE Walk*, vallen deels in deze categorie.¹⁷

EYE wil een momentopname bewaren van de eerste presentatie van deze werken, en tevens de mogelijkheid openhouden ze opnieuw te presenteren. EYE zal zijn beleid hier verder op richten en de voorwaarden creëren om deze producties optimaal te kunnen archiveren. Het beschrijvingsformat in de catalogus zal hiervoor moeten worden aangepast en tijdens het traject om CE te upgraden zal hiermee rekening worden gehouden. Daarnaast moeten bij coproducties of werken in opdracht afspraken worden gemaakt over welk materiaal de makers moeten aanleveren voor archivering. Bij een digitaal project is dat alleen de software (inclusief content) die voor het project is geschreven, en niet de *off-the-shelf* hardware – tenzij deze speciaal voor het project is ontwikkeld of aangepast. Bij een *on-site* installatie worden eveneens alleen de unieke elementen bewaard, bijvoorbeeld op maat gemaakte meubels of apparatuur. De niet-unieke, vervangbare elementen worden met foto's en beschrijvingen in de documentatie van het werk opgenomen.

EYE zal voor het conserveren van Expanded Cinema en digitale presentatieprojecten advies en samenwerking zoeken met collega-instellingen met meer ervaring op dit gebied.

grafisch antwoord op vragen over de essentie van de cinema.

EYE onderzoekt, collectioneert, conserveert en presenteert Expanded Cinema omdat EYE erkent dat belangrijke cinematografische ontwikkelingen zich met grote regelmaat buiten de bioscoopzaal afspelen. Met de tentoonstelling *Expanded Cinema: Isaac Julien, Fiona Tan, Yang Fudong* gaf EYE in 2012 Expanded Cinema alle ruimte.

Deelcollectie Expanded Cinema

Filmmakers betreden steeds vaker de territoria van andere kunsten (beeldende kunst, media art, installatiekunst, fotografie, performance, muziek). Omgekeerd bedienen kunstenaars uit andere disciplines zich steeds vaker van de karakteristieken van de cinema. In beide gevallen wordt het medium film onderzocht, door bijvoorbeeld tijd, ruimte en de vaste positie van de toeschouwer te bevragen, door te experimenteren met nieuwe narratieve structuren en door het enkelvoudige geprojecteerd beeld ter discussie te stellen. De werken in de collectie Expanded Cinema onderzoeken en reflecteren op één of meer van deze aspecten en bieden een artistiek en cinematografisch

4 Gids: 'open' naast gecureerd

Filmbeeld uit *La dentellière* (FR, 1912)

De activiteiten op het gebied van digitalisering, conservering en restauratie zijn voor EYE pas definitief afgerond als het resultaat aan een publiek is vertoond, bijvoorbeeld in een bioscoopzaal, tentoonstelling of online. EYE hanteert twee presentatiestrategieën naast elkaar: ‘open’ en gecureerd. Enerzijds wordt open toegang tot de collectie voor zoveel mogelijk gebruikers nagestreefd, zonder hierbij vooraf te bepalen wat ze kunnen zien en hoe ze het materiaal willen (her)gebruiken. Anderzijds werkt EYE met een team van programmeurs en curatoren dat materiaal op een gecureerde wijze presenteert en hiermee de gebruiker context biedt en een weg wijst naar de appreciatie van deze collecties. Deze gidsfunctie acht EYE noodzakelijk in een wereld waarin gebruikers toegang hebben tot grote hoeveelheden digitaal materiaal van vele (inter)nationale erfgoedinstellingen.

Uitgangspunten

Inhoudelijk hebben de sectoren Collectie en Publiek & Presentatie in deze beleidsperiode een aantal prioriteiten die voortkomen uit de algemene missie:

- De filmcultuur op verschillende en vernieuwende wijze presenteren en contextualiseren.
- Het scheppen van een breder perspectief door de presentatie van filmmakers die in de vergetelheid zijn geraakt.
- Het in kaart brengen van belangrijke technologische ontwikkelingen, de genre-cinema, Nederlandse filmcultuur, etc.
- Aandacht besteden aan vernieuwende cinema: makers die zich niet aan grenzen, stijlen of regels houden en zich eigengereid een weg banen door het (inter)nationale landschap.
- Werk selecteren en presenteren van talentvolle, jonge filmmakers en bekende meesters.
- Het presenteren van (de *highlights* uit) de eigen collectie.

Deelcollectie Internationaal

De deelcollectie Internationaal is een weerslag van de ambitie van EYE om een eigen-

zinnige collectie te vormen met het werk van internationaal belangwekkende filmmakers en met mijlpalen uit de filmgeschiedenis.

De focus binnen deze deelcollectie ligt op vernieuwende cinema: zowel innovatieve films van nieuwe talenten (Nicolas Provost, Ruben Ostlund), als nieuwe films van gevestigde makers van wie EYE al een zeker oeuvre in de collectie heeft (Ulrich Seidl, Roy Andersson, Hou Hsiao-hsien).

EYE heeft afspraken met distributeurs, zoals MGM/UA en Granada, om titels uit hun catalogi te mogen vertonen, distribueren en toe te voegen aan de collectie.

Daarnaast acquireert EYE actief klassiekers, bijvoorbeeld interessante restauraties van collega-archieven. Recente voorbeelden zijn *Howards End* (1992), en *2001: A Space Odyssey* (1968) op 70mm.

De deelcollectie Internationaal wordt veelvuldig ingezet in de zomerprogrammering, themaprogramma's en in maandelijkse series, zoals het cultprogramma *Cinema Egzotik*, of *Eyeshadow*, een programma dat films combineert met spraakmakende live-optredens in de (muzikale) lijn van de film.

Curatoriële visie

De afgelopen jaren heeft EYE veel tijd gestoken in het zichtbaar maken van de collectie, zowel in het EYE museumgebouw als in de rest van het land en internationaal. EYE blijft de collectie wereldwijd en online presenteren en zal daarnaast het onderzoek naar de collectie verder intensiveren. De komende jaren investeert EYE in autonoom onderzoek dwars door alle deelcollecties heen. De grootste deelcollectie, Nederland (twee vijfde deel van de gehele collectie), krijgt hierbij een meer gezamenlijke aanpak: de curatoren Stille Film, Experimentele Film, Expanded Cinema, Amateurfilm, Filmgerelateerd en Animatie zullen ieder vanuit hun eigen expertise met de deelcollectie Nederland gaan werken.

Een van de ambities voor de komende jaren is de uitbreiding van het curatorenteam met de aanstelling van een curator Internationaal en een

curator Hedendaagse Nederlandse Film. In samenwerking met externe onderzoekers en/of gastcuratoren zal het curatorenteam de komende periode ook de minder bekende onderdelen van de collectie onderzoeken. De collectie is een ware goudmijn waarin nog veel te delven valt.

Unieke vondsten

Het werk van de curatoren leidt dikwijls tot unieke vondsten en restauraties zoals recent *Fietsen naar de maan* (Jef van der Heijden, 1963) en *Herwinnen door werk* (Alex Roosdorp, 1945). De afgelopen jaren is regelmatig een verloren gewaande film teruggevonden, zoals de Amerikaanse dramafilm *Beyond the Rocks* (1922), de Britse speelfilm *Love, Life and Laughter* (1923), de Duitse film *Gräfin Küchenfee* (1918) met Henny Porten in de hoofdrol, *Die Waffen der Jugend* (1912), het regiedebuut van Robert Wiene, en Nederlandse films als *De Bertha* (1913) en *Bloedgeld* (1921).

EYE wil zijn collectie als een organisch geheel presenteren vanuit de gedachte dat alle deelcollecties elkaar complementeren en context geven. Dit geldt zowel voor analoge als digitale film, affiches, foto's, archieven, apparatuur, geluid, bladmuziek, boeken, tijdschriften, installaties en andere objecten. Door de afstemming en structurele informatie-uitwisseling tussen curatoren en programmeurs is het vanzelfsprekend dat alle aspecten van de collectie in diverse presentatievormen aan bod komen.

Deelcollectie Filmgerelateerd

De filmgerelateerde collectie van EYE is groot en divers en bestaat uit onder meer 700.000 foto's en 82.000 affiches, waaronder een aantal hoogtepunten uit de affichekunst van de jaren twintig. De papieren archieven zijn een waardevolle bron voor research en geschiedschrijving en bevatten unieke stukken op het gebied van productie, distributie en

vertoning van de Nederlandse film. Daarnaast geven de institutionele archieven (NBB/NFC, Productiefonds/Fonds voor de Nederlandse Film, NIAf) inzicht in de organisatie en subsidiëring van de film in Nederland. Een belangrijke recente aanwinst is het uitgebreide archief van Gerard Soeteman, Nederlands' meest vooraanstaande scenarioschrijver van films als *Turks fruit*, *Soldaat van Oranje* en *Zwartboek*.

Het bedrijfsarchief en de bijbehorende affiches, foto's en publiciteitsmateriaal van distributeur/bioscoopeigenaar Jean Desmet, vormen het grootste deel van de filmgerelateerde collectie op het gebied van de stille film. Samen met delen van andere archiefcollecties (bijvoorbeeld van Geoffrey Donaldson) verschaffen ze veel achtergrondinformatie over de stille film.

Mooie resultaten van de integratie tussen film- en filmgerelateerde collecties zijn de permanente tentoonstelling met filmapparaten in het EYE museumgebouw (de Panorama), de wisselende tentoonstelling met affiches in de gang naar de bioscoopzalen (aansluitend op de actuele programmering), en de wisselende tentoonstelling van setfoto's op zeven monitors boven de bar van de foyer (*EYE on Set*).

Toegang tot de collectie

De afgelopen decennia heeft EYE veel inspanningen gedaan om de collectie te digitaliseren en via diverse kanalen digitaal toegankelijk te maken. De grootschalige digitaliseringsoperatie in de jaren van het project *Beelden voor de Toekomst* (2007-2014) heeft ervoor gezorgd dat inmiddels 22% van de collectie digitaal beschikbaar is. Tijdens het project zijn bijna 7.000 filmtitels uit de collectie gedigitaliseerd.

In de reguliere digitale workflow digitaliseert EYE ongeveer 200 titels per jaar. Daarnaast worden er gemiddeld 150 *born-digital* films per jaar geacquireerd.

Rechtenbeperkingen vormen echter een grote belemmering voor alle audiovisuele archieven die filmerfgoed online willen aanbieden. De mogelijkheid om per titel (vertonings)rechten te

- ← Foyer in het EYE Collectiecentrum
- ✓ Stills uit de collectie in de Foyer bij Cinema 1
- ↓ Postertentoonstelling in EYE Filmmuseum
- ↓↓ *Film apparatus* in de Panorama

- ← Filmbeelden uit *Maudite soit la guerre* (BE, 1914)
- ↑ Filmbeelden uit *La poule aux oeufs d'or* (FR, 1905)
- ↗ Filmbeelden uit *L'album merveilleux* (FR, 1905)

clearen is te traag en kostbaar. EYE werkt op nationaal en internationaal niveau samen met het audiovisuele veld om hiervoor werkzame oplossingen te vinden.

FORWARD-systeem

Orphan Works (verweesde werken) zijn filmwerken waarvan de rechthebbenden niet bekend of niet te traceren zijn. Op basis van recente wetgeving mogen culturele instellingen deze werken openbaar maken. EYE heeft als werkpakketleider zijn kennis en expertise op het gebied van verweesde werken ingezet voor het driejarige Europese FORWARD-project dat op 1 februari 2017 is afgesloten. Binnen het project is een (semi-)geautomatiseerd systeem ontwikkeld waarmee de rechtenstatus van Europese audiovisuele werken, waaronder zogeheten verweesde werken, vastgesteld kan worden. EYE ondersteunt het plan van de Association des Cinémathèques Européennes (ACE) om het FORWARD-systeem te onderhouden, door te ontwikkelen en toegankelijk te maken voor andere Europese filmarchieven die zich bij FORWARD willen aansluiten.

Een groot deel van de digitale films in het publieke domein is inmiddels gratis beschikbaar gesteld.

De komende jaren wil EYE zich buigen over het toegankelijk maken van nu nog auteursrechtelijk beschermde Nederlandse filmproducties en deze (indien mogelijk) kosteloos en gecureerd aan te bieden in vernieuwende presentatievormen. EYE heeft in het verleden deelgenomen aan het VOD-platform Ximon dat Nederlandse films tegen een beperkte vergoeding toegankelijk maakte. Helaas heeft dit initiatief het niet gehaald. Met de kennis van nu en de inmiddels goedkopere technologie wil EYE onderzoek verrichten naar de mogelijkheden om een Online Archief Portal te ontwikkelen om een extra (gecureerde) toegang tot Nederlandse films te creëren.

Digitale presentaties

EYE stelt de collectie niet alleen beschikbaar op eigen online platforms, maar ook op externe platforms zoals YouTube, Open Beelden, European Film Gateway, NECSUS en diverse sociale media.

EYE publiceert iedere week titels uit de collectie op YouTube en plaatst deze op de website in een bredere context met artikelen, blogs, filmbeschrijvingen en themadossiers. Inmiddels staan er meer dan 1.000 titels op YouTube.¹⁸ Ook plaatst EYE wekelijks fragmenten of foto's op Facebook, Twitter en Instagram om aandacht te genereren voor materiaal uit de collectie.

De sector Collectie heeft een eigen EYE Collections Facebookpagina waarop medewerkers nieuwsberichten posten over collectie-gerelateerde onderwerpen. Op deze manier worden bijzondere collectiestukken (film, foto of apparaat) uitgelicht en activiteiten in het EYE Collectiecentrum (bijvoorbeeld colleges, presentaties, of de start van een onderzoek) onder de aandacht gebracht.¹⁹

Een recent voorbeeld van een innovatief digitaal project dat gebruik maakt van de collectie is *Jan Bot*. Dit is de eerste algoritmische curator van EYE die dagelijks korte experimentele films maakt gebaseerd op de *trending topics* van die dag en hierbij exclusief gebruik maakt van de Bits&Pieces-collectie.²⁰ *Jan Bot* publiceert de video's via zijn website en via social media.²¹

Doelgroepen die de EYE-collectie (her)gebruiken

Behalve het interne gebruik van de collectie voor de activiteiten van EYE (programmering, tentoonstelling, educatie, etc.), wordt de collectie intensief (her)gebruikt door verschillende (inter)nationale doelgroepen: het algemeen publiek, academici en collega's uit de archief- en museumwereld, afnemers educatie (bemiddelaars en eindgebruikers) en de filmbranche.

EYE wil hergebruik van de collectie voor al deze gebruikersgroepen aantrekkelijk maken zodat de collectie ook buiten het filmmuseum te zien is.

(Her)gebruik van de collectie in EYE

EYE vertoont het hele jaar door films uit de diverse deelcollecties binnen een breed scala aan series zoals *Cinema Concert*, *EYE on Art*, *Cinema Egzotik*, *Eyeshadow* en *Cinemini* (voor peuters en kleuters), binnen de zomerprogrammering, thema-programma's en tijdens speciale evenementen als het jaarlijkse Filmbal en de Museumnacht.

De afdeling Educatie gebruikt de collectie als lesmateriaal bij vrijwel alle educatieve activiteiten en heeft een ruim aanbod van rondleidingen, interactieve zaalprogramma's en workshops. Een voorbeeld hiervan is de workshop *History Repeats*, waarin leerlingen filmpjes maken geïnspireerd op films uit de collectie.

Virtual Reality, Augmented Reality en Mixed Reality

De afgelopen jaren hebben de ontwikkelingen op het gebied van *Virtual Reality*, *Augmented Reality* en *Mixed Reality* een vlucht genomen. In 2017 heeft EYE een compacte VR-installatie gecreëerd om de bezoekers deelgenoot te maken van deze ontwikkelingen.

Er wordt volop geëxperimenteerd met het verbeelden van verhalen op een 'scherm zonder kaders'. Een voorbeeld hiervan is de tour die EYE heeft gemaakt voor kinderen vanaf zeven jaar, de *EYE Walk*. Deze innovatieve videotour bevat fragmenten van films uit de collectie en heeft diverse prijzen gewonnen, waaronder de New Media Awards (Best of Industry in de categorie Musea) en de Highly Commended Prize van MuseumNext.²²

EYE hoopt op termijn zijn eigen collectie middels VR in te kunnen zetten en zal de komende periode de voorwaarden creëren om eigen (co)producties optimaal te kunnen archiveren.

De wisselende tentoonstellingen van EYE, zoals *Jean Desmets droomfabriek – De avontuurlijke jaren van de film (1907-1916)* en *Péter Forgács – Sluimerend vuur*, bevatten (al dan niet exclusief) items uit de collectie en gaan vergezeld van een flankerend filmprogramma en exposities van affiches of foto's uit de collectie die bij het thema van de tentoonstelling aansluiten.

Onder de noemer *EYE Discover* is de afgelopen jaren materiaal uit de filmgerelateerde collectie in een vaste expositie voor het publiek toegankelijk gemaakt. Zo staan verspreid door het museumgebouw replica's van interactieve precinema-apparaten (*EYE Explore*) die voor kinderen vanaf 7 jaar te ontdekken zijn in de speurtocht *EYE Explore More*. In de Arena staan 'luisterbanken' waar een levendig verhaal wordt verteld over de totstandkoming van vijf films: *EYE Listen*.

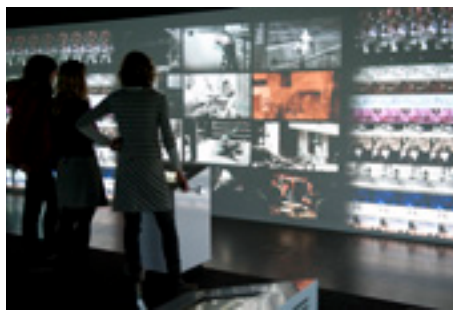
Op de benedenverdieping in EYE, de Panorama, bevindt zich de permanente tentoonstelling met apparaten die belangrijke momenten in de filmgeschiedenis markeren. Enkele topstukken zijn een mutoscoop, een toverlantaarn en de Kinamo, een zeer compacte camera waarmee filmpionier Joris Ivens de beroemde documentaire *De brug* filmde.

In de Panorama staat ook de 360°-installatie, een ruimte waarin bezoekers omringd worden door bijna honderd thematische filmfragmenten uit de collectie. Verder is er een interactieve installatie met *green screen*-technologie, waar je kunt figureren in een filmscene uit de collectie.

In de vier zogeheten *Pods* (mini-cinema's met driezitsbank) kunnen bovendien honderden films uit de collectie in zijn geheel bekeken worden. De komende jaren wil EYE het aantal films in de *Pods* uitbreiden en daarnaast één of meerdere *Pods* op locaties buiten EYE plaatsen. In 2018 zal waarschijnlijk een eerste *Pod* in de centrale vestiging van de Openbare Bibliotheek van Amsterdam worden geplaatst.

Nieuwe on-site presentatie: EYE Move

EYE zal in de loop van de komende jaren de huidige 360°-installatie in de Panorama ver-

- ↖ Cinema Concert
- ↑↑ Presentatie van Jan Bot tijdens de EYE International Conference 2017
- ↑← 360°-installatie in de Panorama
- ↓ Tentoonstelling Péter Forgács – Sluimerend Vuur

vangen met een nieuwe *immersive* en interactieve installatie. Onder de werktitel *EYE Move* wordt aan een omvangrijk nieuw *piece de résistance* gewerkt, waarin de bezoeker steeds op een andere manier de collectie van EYE doorzoekt. Net als de 360° is deze nieuwe installatie weer een hightech ontsluiting van de filmcollectie van EYE. Hierin zal de bezoeker zelf de hoofdrol spelen door beweging. Soms met een kleur als criterium, soms door een houding, of het tempo waarin gefilmd is. Het zoekcriterium geeft de bezoeker niet aan met een woord - *tag* - zoals bij traditionele zoekmachines, maar door zelf te 'acteren' op een directe, intuïtieve en fysieke manier: het lichaam is de 'spelcontroller' van de zoekmachine.

In *EYE Move* bepaalt de bezoeker zelf wat de gemene deler is van de op de wanden getoonde scènes/shots: bijvoorbeeld close-ups of juist wide shots (de bezoeker houdt de handen dicht bij elkaar of juist ver uit elkaar); de kleur rood (de bezoeker kiest rood op een kleurenwiel); snel gemonteerde scènes (de bezoeker klappt in snel tempo met zijn handen). Ook kan via beeldherkenning een pose van de bezoeker vertaald worden in bijvoorbeeld romantische poses uit bekende films. *EYE Move* zal gebruikmaken van de nieuwste technieken en software op het gebied van beeldherkenning en beeldanalyse en wordt ontwikkeld in nauwe samenwerking met het NWO-project *The Sensory Moving Image Archive (SEMIA)* waar EYE partner van is (zie pagina 46).

(Her)gebruik van de collectie buiten EYE

De collectie is via verschillende kanalen ook buiten de muren van het filmmuseum te zien.

Om de vertoning van korte films te bevorderen heeft EYE het initiatief genomen tot de *Korte Film Poule*. Via dit distributieplatform hebben geabonneerde filmtheaters toegang tot meer dan 500 digitale korte films, documentaires en animaties. Het aanbod bestaat uit films van de Filmbankcollectie, de NIAf-collectie, maar ook uit titels die afkomstig zijn van onafhankelijke producenten, en films die in het kader van de

jaarlijkse NTR-serie KORT! zijn gemaakt. De *Korte Film Poule* biedt ook speciaal gecureerde programma's aan: van compilatieprogramma's van filmfestivals tot educatieve programma's met gratis lesmateriaal.

Nederlandse bioscopen en filmtheaters kunnen films programmeren uit de distributiesamenvoeging van EYE. Deze distributiesamenvoeging heeft meer dan 1.000 titels en bevat zowel klassiekers als hedendaagse films. Er worden ongeveer 1.100 boekingen per jaar gemaakt.

Distributiesamenvoeging

Eind jaren 1980 zijn de collectie en activiteiten van de distributietak Film International (het latere International Film Festival Rotterdam, IFFR) bij het Filmmuseum ondergebracht. Deze collectie bevat tientallen kopieën van bijzondere arthousefilms, met name uit Azië, Rusland en Europa, en vele moderne klassiekers. In de jaren 1990 en 2000 is deze collectie uitgebreid met tien tot vijftien films per jaar. Het Filmmuseum onderhield in die periode een nauwe relatie met het IFFR en het werk van een aantal regisseurs werd op de voet gevolgd en vaak aangekocht (onder andere van Manoel de Oliveira, Zhang Yimou en Hou Hsiao-Hsien). De collectie weerspiegelt de geschiedenis van de arthousefilm in Nederland tussen 1970 en 2010. In samenhang met de archiefcollectie vormt de distributiesamenvoeging een perfect uitgangspunt om huidige en toekomstige ontwikkelingen in de cinema te blijven volgen. Met name Azië, Midden-Oosten, Rusland en Latijns-Amerika zijn regio's waarop EYE zich verder kan richten. In een tijd waarin de vraag naar analoge filmkopieën sterk afneemt, vertegenwoordigen deze honderden kopieën een groot cultureel kapitaal dat EYE gaat onderzoeken, conserveren, digitaliseren en daar waar de rechten het toelaten: presenteren.²³

De afdeling Archival Loans leent films uit aan filmfestivals, (film)musea en bioscopen. Jaarlijks verstuurt EYE ongeveer 750 kopieën over de hele wereld.²⁴

Sales Collections behandelt de aanvragen van musea, productiemaatschappijen, tv-zenders, kranten en tijdschriften, web- en app-designers, kunstenaars, academici en particulieren. EYE levert jaarlijks circa 900 filmbestanden en circa 400 foto's en 100 affiches aan derden.²⁵

EYE International

De afdeling EYE International verricht promotiewerk voor de selectie van restauraties op grote internationale filmfestivals zoals *Cannes Classics* en de *Berlinale*, en op film-erfgoedfestivals zoals *Il Cinema Ritrovato* in Bologna, *Le Giornate del Cinema Muto* in Pordenone en *Lumière* in Lyon. EYE International bemant stands op verschillende filmmarkten van festivals en brengt op deze manier de catalogus van EYE bij internationale film-erfgoedfestivals en archieven onder de aandacht.

Sinds 2017 heeft de jaarcatalogus van EYE International een film-erfgoedsectie waarin de meest recente restauraties worden gehigh-light. Het Engelstalige magazine *SEE NL*, dat EYE International in samenwerking met het Filmfonds publiceert, besteedt eveneens regelmatig aandacht aan de EYE-collectie, aan erfgoedactiviteiten in het EYE Collectiecentrum en meer in het algemeen aan evenementen en programma's die hoofdzakelijk zijn samengesteld op basis van (delen van) de collectie.

Een van de projecten die EYE International in 2018 in het buitenland zal promoten is het gerestaureerde werk van de Nederlandse filmregisseur George Sluizer. Dit restauratieproject resulteert ook in een dvd-box met het hele oeuvre van Sluizer.²⁶

Internationale distributeurs brengen regelmatig films van EYE uit op dvd en Blu-ray. De restauraties van *J'accuse* (Abel Gance, 1919) en *De man met de camera* (Dziga Vertov, 1929) zijn recent uitgebracht door Lobster Films in Frankrijk. Milestone Films in de Verenigde Staten verzorgt

in 2018 de release van de restauratie van *Shoes* (Lois Weber, 1916) en die van *Filibus* (Mario Roncoroni, 1915).

Restauratieprojecten

2015 en 2016 stonden grotendeels in het teken van de verhuizing van de collectie naar het nieuwe EYE Collectiecentrum. In deze beleidsperiode is het de bedoeling om twee grote restauraties per jaar te presenteren. 'Groot' kan in dit verband betekenen een 'grote', beroemde, klassieke film, een prestigieuze presentatie of een internationale samenwerking van formaat. Deze restauratieprojecten genereren aandacht voor de collectie als geheel en kunnen leiden tot nieuwe co-productionele restauraties, waardoor het aantal restauraties in de toekomst wellicht vergroot kan worden.

Dankzij nieuwe filmhistorische inzichten en technische ontwikkelingen kunnen films steeds weer op andere manieren worden gepresenteerd. Elke vertoning van een gerestaureerde film vormt op zijn beurt weer een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van de film.

5 Pionier: academische functie, onderzoek en samenwerking

EYE behoort tot de voorhoede op het gebied van conserveren, digitaliseren en restaureren van filmerfgoed en werkt op dit vlak intensief samen met verschillende partnerinstellingen en experts in binnen- en buitenland. Het in 2016 geopende EYE Collectiecentrum faciliteert de ambitie om deze internationale reputatie verder uit te bouwen. Een aantal uitwerkingen hiervan zijn het Artist and Scholar-in-Residence-programma, het Traineeprogramma Filmrestauratie in samenwerking met Haghefilm Digitaal en diverse (inter)nationale samenwerkingen op het gebied van restauratie, onderzoek en kennisvergroting.

Internationale waardering

De EYE-restauratie van *Beyond the Rocks* (Sam Wood, 1922) is wereldwijd vertoond na zijn première op het filmfestival van Cannes in 2005; de restauratie van Nicholas Ray's laatste filmexperiment *We Can't Go Home Again* (1972) ging op het filmfestival van Venetië in 2011 in première.

In de afgelopen jaren hebben door EYE samengestelde filmprogramma's, bijvoorbeeld uit de Jean Desmet-collectie (1907-1916) en compilaties van vroege ingekleurde films, over de hele wereld gereisd. Daarnaast zijn restauraties van Nederlandse experimentele filmmakers, zoals Johan van der Keuken, Frans Zwartjes en Joost Rekveld regelmatig internationaal vertoond.

Voor zijn restauratiewerk won EYE meerdere internationale prijzen, waaronder de Jean Mitry Award, voor zijn innovaties op het gebied van kleurconservering van nitraatfilm, maar ook de Film Preservation Honors, en de Prix Henri Langlois. In 2017 ontving EYE opnieuw een prijs, ditmaal de jaarlijkse Award van het San Francisco Silent Film Festival. De onderscheiding is een waardering voor de collectiepresentaties die EYE Filmmuseum de afgelopen jaren in San Francisco heeft gehouden.

In de jaren 1990 was EYE een van de eerste archieven die digitale technieken toepaste voor de digitalisering van films en restauratie

van filmbeelden. In samenwerking met partnerlaboratoria heeft EYE in de loop van de afgelopen drie decennia veel nieuwe analoge en digitale technieken ontwikkeld om films weer in hun volle glorie aan het publiek te kunnen vertonen.

Internationaal expertisecentrum

Het EYE Collectiecentrum functioneert als een expertisecentrum waar wetenschappers, journalisten, filmmakers, studenten, en andere film professionals met de collectie kunnen werken. In de EYE Study, het openbare onderzoekscentrum, kan iedereen (gedigitaliseerde) materialen raadplegen, zoals boeken, tijdschriften, films, dvd's, affiches, foto's, persoons- en instellingsarchieven, scenario's, audiocollecties, bladmuziek en filmapparatuur. Het is ook mogelijk een afspraak te maken met de experts die in het EYE Collectiecentrum werkzaam zijn, zoals curatoren, informatiespecialisten en restauratoren. Het gebouw is uitgerust met een multifunctionele filmzaal met 35 stoelen die regelmatig wordt ingezet voor verschillende expertmeetings, (pers)voorstellingen, colleges, lezingen en workshops.²⁷

Samenwerkingen: nationale context

EYE werkt op het gebied van conserveren, digitaliseren, restaureren en presenteren van filmerfgoed nauw samen met verschillende partnerinstellingen en gespecialiseerde netwerkorganisaties.

Netwerken

Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE)

Het Netwerk Digitaal Erfgoed is een samenwerkingsverband van vijf instellingen die ieder een domein binnen het erfgoedveld vertegenwoordigen. Samen ontwikkelen ze een stelsel van landelijke voorzieningen en diensten voor het verbeteren van de zichtbaarheid, bruikbaarheid en houdbaarheid van digitaal erfgoed. EYE heeft de afgelopen periode binnen diverse projecten actief aan het NDE-programma bijgedragen.

De komende periode wil EYE zich binnen NDE-verband onder andere richten op *linked open data* en *rights management* van digitale objecten.²⁸

Culturele Coalitie Digitale Duurzaamheid (CCDD)

De Culturele Coalitie Digitale Duurzaamheid (CCDD) is een kennisnetwerk waarin elf culturele erfgoedinstellingen met elkaar samenwerken om digitale objecten duurzaam te bewaren en toegankelijk te houden. De CCDD bundelt de kennis op het gebied van digitale duurzaamheid in één kennisnetwerk. De voorzitter van de CCDD is tevens lid van het algemeen bestuur van het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE). De komende periode zal EYE zich binnen de CCDD actief blijven inzetten door het delen van kennis en het leveren van bijdragen aan diverse projecten op het gebied van digitale duurzaamheid. EYE-directeur Sandra den Hamer treedt op als voorzitter en vertegenwoordigt de CCDD in het algemeen bestuur van het NDE.²⁹

AVA_Net

AVA_Net is een onafhankelijke netwerkorganisatie voor audiovisuele collectiehouders in Nederland.

Het netwerk vormt een representatieve afspiegeling van alle sectoren waarbinnen AV-erfgoed wordt beheerd en beschikbaar gesteld. Het bundelen en uitwisselen van kennis binnen en tussen de sectoren is een kerntaak. Het uiteindelijke doel is het bijdragen aan de veiligstelling en het (her)gebruik van het audiovisueel erfgoed in Nederland. Sectormanager Collectie Frank Roumen zit in de AVA_Net Domeinraad. Deze raad is samengesteld uit de meest relevante overkoepelende organisaties voor AV-collectiebeherende instellingen en adviseert bij de bepaling en afstemming van activiteiten ten behoeve van het gehele AV-domein in Nederland.³⁰

Partners

Haghefilm Digitaal

EYE besteedt zijn analoge conserveringen sinds jaar en dag uit aan Haghefilm Digitaal. Haghefilm beschikt als enige in Nederland over een analoog filmlaboratorium met de allernieuwste apparatuur waarmee bijna alle filmformaten kunnen worden ontwikkeld, gedupliceerd, gedigitaliseerd en (digitaal) gerestaureerd. De afgelopen jaren hebben EYE en Haghefilm gezamenlijk verscheidene restauratieprojecten voltooid en het eindresultaat op prestigieuze filmfestivals overal ter wereld gepresenteerd. Het bedrijf is vanaf het begin partner in het *Korte Film Poule*-distributieplatform van EYE en het meest recente samenwerkingsproject is het *EYE Filmmuseum & Haghefilm Digitaal Traineeship Filmrestauratie*.

EYE verzorgt op verzoek de opslag van nitraatmateriaal voor Haghefilm.

Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid

Het Hilversumse media-archief Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid en EYE werken op vele terreinen intensief samen: van het ontsluiten van digitale collecties tot gezamenlijke educatieve projecten (zowel voor het primair als het voortgezet onderwijs) en op het gebied van academische activiteiten. EYE en Beeld en Geluid zijn sinds 2003 partners in het masterprogramma *Preservation and Presentation of the Moving Image* (P&P) van de Universiteit van Amsterdam en werken samen in tal van onderzoeksprojecten, waaronder het NWO-project *SEMIA* (zie pagina 46) en *MediaNow*. Binnen dat laatste project worden *open source*-zoekalgoritmen ontwikkeld die het doorzoeken van groot-schalige media-archieven mogelijk maken.

Er vindt voortdurend afstemming plaats op het gebied van de Nederlandse documentairefilm, waar een historisch gegroeide overlap is. Bij schenkingen van Nederlands materiaal wordt altijd onderling besproken in welk archief het materiaal het beste op zijn plek is.

Samenwerkingen: internationale context

De collectie van EYE is onderdeel van de film-erfgoedcollectie van een wereldwijd netwerk van internationale archieven, zoals de International Federation of Film Archives (FIAP) en de Association of European Cinémathèques (ACE), waar ook gerenommeerde filminstututen als het British Film Institute, het Deutsches Filminstitut en de Cinémathèque Française deel van uitmaken. De collecties en archieven vullen elkaar aan en staan in verbinding met elkaar. De gebruikers van EYE hebben daardoor wereldwijd toegang tot een brede, internationale collectie.

FIAP

EYE is sinds 1947 lid van de FIAP, de internationale federatie van filmarchieven. Bij de oprichting in 1938 had de organisatie vier leden, inmiddels zijn 164 instituten uit 75 landen bij de organisatie aangesloten (89 actieve leden en 75 partners). De FIAP is een belangrijk overlegorgaan in de filmarchiefwereld en promotor van diverse internationale samenwerkingsverbanden. De FIAP werkt met drie gespecialiseerde commissies van experts die zich bezighouden met de ontwikkeling en toepassing van zowel theoretische als praktische standaarden. EYE is vertegenwoordigd in twee van deze commissies. Anne Gant (hoofd Filmconservering en Digital Access) is lid van de *Technical Commission*, en Massimo Benvegnú (medewerker Programmering) is hoofd van de *Programming and Access to Collections Commission*.³¹

ACE

EYE is daarnaast lid van de Association of European Cinémathèques (ACE), een in 1991 opgerichte vereniging van 44 nationale en regionale filmarchieven en cinematheken uit heel Europa. De ACE heeft als doel het Europese film-erfgoed te beschermen, promoten en toegankelijk te maken en is initiator van verschillende projecten zoals bijvoorbeeld de European Film Gateway. EYE ondersteunt het plan van de Association des Cinémathèques Européennes (ACE) om het FORWARD-systeem te onderhouden, door te ontwikkelen en toegankelijk te maken voor

andere Europese filmarchieven die zich bij FORWARD willen aansluiten. EYE-directeur Sandra den Hamer zit in het bestuur van de ACE.³²

Netwerk voor Experimentele Media-archeologie

EYE is lid van het Network of Experimental Media Archaeology (NEMA). Dit internationale netwerk promoot nieuwe samenwerkingsvormen tussen universiteiten en erfgoedinstellingen op het gebied van verouderde media-technologieën. Het netwerk wil ervoor zorgen dat musea en archieven een laboratoriumfunctie krijgen waar historici, archivisten en curatoren worden uitgedaagd om met apparaten uit de collectie te experimenteren.³³

Academische functie

Op wetenschappelijk gebied bekleedt EYE een sterke positie. De academische functie heeft zich de afgelopen jaren flink kunnen ontwikkelen, mede dankzij de installatie van de leerstoel Film-erfgoed en Digitale Filmcultuur aan de Universiteit van Amsterdam. Dit professoraat is ingevuld door de hoofdconservator van EYE, Giovanna Fossati. Een dergelijke gecombineerde functie van hoogleraar en hoofdconservator is uitzonderlijk binnen de internationale filmarchiefwereld en vormt een ideale schakel tussen de restauratiepraktijken van EYE en het wetenschappelijk onderzoek aan de Universiteit van Amsterdam (UvA). Met het academisch beleid streeft EYE ernaar onderzoekers en studenten optimaal toegang te verschaffen tot de collectie en expertise binnen het filmarchief.

De samenwerking met de UvA richt zich onder meer op de masteropleiding *Preservation and Presentation of the Moving Image*, de jaarlijkse *EYE International Conference*, de openbare collegereeks *This is Film! Film Heritage in Practice* en de academische boekenserie *Framing Film*. Daarnaast participeren EYE en UvA gezamenlijk in verschillende nationale en internationale onderzoeksprojecten.³⁴

↑↑ EYE International Conference 2017 *The Reel Thing* met Michael Friend en Grover Crisp

↑ Studenten van het master-programma *Preservation and Presentation of the Moving Image*

➤ Oratie *Film Heritage Beyond the Digital Turn* van Giovanna Fossati

→ Collegereeks *This is Film!*

↓ Delegatie UvA op bezoek in het EYE Collectiecentrum

Sinds 2003 is EYE als medeoprichter en partner betrokken bij de organisatie en invulling van de Engelstalige duale master *Preservation and Presentation of the Moving Image* aan de Universiteit van Amsterdam. Een groep van gemiddeld zestien internationale studenten krijgt (gast)-colleges en praktische workshops van EYE-medewerkers. Jaarlijks biedt EYE minimaal drie stageplaatsen bij verschillende afdelingen aan. Hierdoor krijgen studenten de mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren curatoren, restauratoren en digitale filmspecialisten vier maanden lang praktijkgerichte werkervaring op te doen. In 2018 wordt het vijftienjarige jubileum van de opleiding gevierd.³⁵

*Openbare collegereeks
This is Film! Film Heritage in Practice*

EYE en de Universiteit van Amsterdam presenteren ieder jaar een openbare collegereeks over opmerkelijke filmrestauraties en filmerfgoedprojecten voor een brede doelgroep. In een serie van zes lezingen worden onder de titel *This is Film! Film Heritage in Practice* verschillende recente restauratieprojecten en presentatievormen van filmerfgoed besproken, variërend van pre-cinema tot recente experimentele films en Hollywoodklassiekers. Naast reguliere bioscoopprojecties komen ook filminstallaties en tentoonstellingen van film en filmapparaten aan bod. In ieder college leveren verschillende internationale experts, curatoren en medewerkers van EYE een bijdrage aan het programma. Met *This is Film!* wil EYE inzicht geven in het werk achter de schermen van filmarchieven en -musea.³⁶

*Research Group Moving Images:
Preservation, Curation, Exhibition*

Gemiddeld drie keer per jaar houden internationale sprekers gastlezingen in het EYE Collectiecentrum over kwesties rondom conservering en presentatie van en onderzoek naar archief-films in het kader van de ASCA Research Group *Moving Images: Preservation, Curation,*

Exhibition. Deze onderzoeksgroep komt om de zes weken bij elkaar en staat onder leiding van hoofdconservator Giovanna Fossati en Eef Masson, coördinator van de masteropleiding *Preservation and Presentation of the Moving Image* (UvA).

Research Labs

Met het jaarlijkse Research Labs-programma geeft EYE ruimte aan talentontwikkeling van een nieuwe lichting curatoren en kunstenaars. Studenten van kunstacademies en universiteiten stellen een programma samen met eigen werk en films uit de EYE-collectie. De thematische programma's bestaan uit een mix van performances, lezingen, film, video, muziek, dans of installaties. Met de Research Labs wil EYE jonge talenten aan zich verbinden door de collectie als inspiratiebron aan te bieden. Studenten kunnen de collecties hergebruiken door remixes te maken met rechteenvrij materiaal. Niet alleen vormen de Research Labs een kans voor studenten om nieuw werk te creëren en de collectie beter te leren kennen, ook werken de studenten vaak voor de eerste keer samen met een filmerfgoedinstelling. De beste audiovisuele werken worden opgenomen in de collectie.

Samenwerkingen met opleidingen

EYE werkt behalve met de masteropleiding *Preservation and Presentation of the Moving Image* (UvA) ook intensief samen met andere universiteiten en hogescholen, onder meer met de Reinwardt Academie, de Vrije Universiteit Amsterdam, de research master *Cultural Leadership* aan de Rijksuniversiteit van Groningen, de Universiteit van Bologna, de Universiteit van Zürich en de masteropleiding *Digital Audiovisual Restoration* aan de Sapienza Universiteit van Rome. Deze samenwerkingen kunnen variëren van stageprogramma's tot diverse onderzoeks- en presentatieprojecten.

De volgende instellingen nemen deel aan het Research Labs-programma: de Rietveld Academie, St.Joost Academie, Sandberg Instituut, de Koninklijke Academie van

Beeldende Kunsten, Piet Zwart Instituut, Universiteit van Amsterdam, Master P&P, Universiteit van Leiden, VJAcademy en Hogeschool voor de Kunsten Utrecht.

Verder is EYE betrokken bij afstudeerprojecten van studenten die de collectie van EYE als uitgangspunt nemen. Een recent voorbeeld van dit soort samenwerkingen is het project *MEDIATED REALITY* – een machine die in real time films ontwikkelt en print – van een student Interaction Design aan de kunstacademie ArtEZ in Arnhem.³⁷

EYE International Conference en de EYE Collectiedag

Eens per jaar is EYE het toneel van een grote internationale conferentie voor filmwetenschappers, archivariissen, curatoren en restauratoren. De conferenties worden georganiseerd in samenwerking met binnen- en buitenlandse partners uit zowel de wetenschappelijke wereld als de filmerfgoedpraktijk. De *EYE International Conference* gaat ieder jaar van start met de *EYE Collectiedag*, een middag waarop de curatoren bijzondere projecten voor de eerste keer aan het publiek presenteren. De slotdag van de conferentie vindt altijd plaats in het EYE Collectiecentrum en heeft het karakter van een ‘open huis’.³⁸

EYE International Conference 2018, 2019 en 2020

Tijdens de *EYE International Conference* editie van 2018 staat het vijftienjarige jubileum van de opleiding *Preservation and Presentation of the Moving Image* centraal. Deze master telt inmiddels circa 150 alumni die overal ter wereld bij musea, archieven en universiteiten werkzaam zijn. Het thema is *Activating the Archive. Audio-Visual Collections and Civic Engagement, Political Dissent and Societal Change*.

In 2019 organiseert de *EYE International Conference* in samenwerking met de *Women and Film History International* (WFHI) een internationale conferentie over de rol van vrouwen binnen de filmindustrie in de periode

van de stille film: *Women and the Silent Screen* (WSS).

In 2020 keert het *Orphan Film Symposium* terug naar EYE na een succesvolle eerste Europese editie in 2014. *Orphans* is een biënnale gewijd aan zogeheten ‘verweesd’ filmmateriaal.

EYE heeft zich ten slotte kandidaat gesteld als host voor het FIAF-congres in 2021.

Publicaties binnen de serie Framing Film

EYE is actief betrokken bij de uitgave van (wetenschappelijke) publicaties in boekvorm, tijdschriften en online. Sinds 2009 heeft EYE een eigen academische boekenreeks getiteld *Framing Film*. De serie bestaat uit theoretische en analytische boeken op het gebied van restauratie, conservering, archief- en presentatiepraktijken die aansluiten bij het werk van EYE. *Framing Film* wordt uitgegeven in samenwerking met Amsterdam University Press (AUP). De eerste titel verscheen in 2009, *From Grain to Pixel. The Archival Life of Film in Transition* van Giovanna Fossati en inmiddels is er al meer dan een dozijn boeken gepubliceerd. Per jaar verschijnen er gemiddeld drie à vier boeken. Met *Framing Film* streven EYE en AUP ernaar academici en archivisten te ondersteunen in de reflectie rond filmarchief- en restauratiepraktijken. De serie oogst internationale waardering:

‘I ... applaud this [series]’ effort, because for me the construction of film history has always been a complex matrix of social forces, academic research interest, and archival ability. Just as research queries by film scholars lead to films being prioritized for preservation and restoration, preservation initiatives in the archives also lead to an opening up of new film historical terrain.’
— Jan-Christopher Horak, directeur UCLA Film & Television Archive

‘The EYE Filmmuseum in Holland is a leader in the field and their Framing Film imprint adds invaluable scholarship to the field’
— Mike Leggett, Leonardo Reviews

- ↑ Presentatie van de ASCA onderzoeksgroep
Moving Images: Preservation, Curation, Exhibition
- ↗ Curator Elif Rongen neemt de San Francisco Silent Film Festival Award 2017 in ontvangst
- Nitraatcontrole in Heemskerk
- ↘ Boekenserie *Framing Film*
- ↓ Boekpresentatie en seminar *Exposing the Film Apparatus*

Verwachte Framing Film-publicaties

- *The Greatest Films Never Seen. The Film Archive and the Copyright Smokescreen* door Claudy Op den Kamp (2018)
- *The Colour Fantastic. Chromatic Worlds of Silent Cinema* samengesteld door Giovanna Fossati, Victoria Jackson, Bregt Lameris, Elif Rongen-Kaynakçi, Sarah Street en Joshua Yumibe (2018)
- *Images of Dutchness. Early Cinema, Popular Visual Culture and the Emergence of a National Cliché, 1800-1914* door Sarah Dellman (2018)
- *From Grain to Pixel. The Archival Life of Film in Transition* (herziene versie) door Giovanna Fossati (2018)
- *A Female Point of View in Dutch Cinema* door Patricia Pisters, Dana Linssen en Maryn Wilkinson (2019)³⁹

Overige publicaties

Samen met Amsterdam University Press en enkele universiteiten is EYE medeoprichter en partner van *NECSUS - European Journal of Media Studies*. *NECSUS* is een internationaal, Engelstalig *peer-reviewed, open access*, online tijdschrift op het gebied van film-, televisie- en mediastudies.

Het initiatief wordt actief ondersteund door het Europese netwerk voor film- en mediastudies NECS, de Research School for Media Studies (RMeS) en NWO, dat geldelijke ondersteuning inbrengt.

Het tijdschrift is thematisch samengesteld en verschijnt twee keer per jaar. *NECSUS* moedigt auteurs aan om digitale archieven en audio-visuele data en materialen in hun artikelen te betrekken.

De structuur van de website maakt een interactieve omgang mogelijk: men kan blogs plaatsen, video-essays insturen en vrijwel alle vormen van sociale media integreren.⁴⁰

Onderzoek en projecten

EYE is als partner betrokken bij verschillende nationale en internationale (onderzoeks)projecten

die noodzakelijk zijn voor het kunnen blijven toepassen van innovatieve methodes bij het restaureren, digitaliseren en ontsluiten van de collectie.

Materialen in beweging

In 2018 wordt in het EYE Collectiecentrum op projectbasis verder gewerkt aan het tweejarige (2016-2018) onderzoekproject getiteld *Materialen in beweging: een conserveringsstrategie voor analoog Nederlands animatie-artwork uit de periode 1930–2000*.

De collectie animatie-artwork is in 2013 substantieel toegenomen met de overname van de collectie van het opgeheven Nederlands Instituut voor Animatiefilm (NIAf). EYE draagt nu zorg voor artwork van meer dan vijftig verschillende Nederlandse animatiefilmers. Naast papieren werk materiaal, bevat de collectie circa 80.000 cels, waarvan een deel in zorgwekkende conditie verkeert. Het onderzoek naar de conservering van deze transparante kunststoffolies staat echter nog in de kinderschoenen.

Het doel van het project is om enerzijds een beter beeld te krijgen van de omvang, inhoud, samenstelling en conditie van de collectie en anderzijds, in samenspraak met internationale experts en onderzoeksinstituten, te komen tot een algemeen advies voor het beheer en behoud van animatie-artwork collecties op basis waarvan niet alleen EYE, maar ook andere publieke en private collecties, een weloverwogen conserveringsbeleid kunnen formuleren. Met de uit dit project volgende publicaties en bijeenkomsten, zet EYE zich in 2018 op de kaart als expertisecentrum voor het onderzoek naar animatie-artwork.

Materialen in beweging wordt gefinancierd door *Metamorfoze*, een nationaal programma voor het behoud van het papieren erfgoed.⁴¹

The Sensory Moving Image Archive (SEMIA)

In september 2017 is het onderzoeksproject *The Sensory Moving Image Archive (SEMIA). Boosting Creative Reuse for Artistic Practice and Research* van start gegaan (2017-2019). EYE

werkt in dit project samen met de Universiteit van Amsterdam, de Hogeschool van Amsterdam, Beeld en Geluid en Studio Louter. Binnen het SEMIA-project wordt onderzocht welke analyse-software en interfaces nodig zijn om gedigitaliseerde erfgoedcollecties te verkennen en te hergebruiken op basis van visuele kenmerken (licht en kleur, vorm of beweging). Gedurende twee jaar worden verschillende workshops, expert-meetings en een symposium in het kader van dit project georganiseerd.

Het project wordt gefinancierd vanuit het NWO-onderzoeksprogramma *Smart Culture – Kunst en Cultuur*.⁴²

Overige lopende onderzoeksprojecten

EYE werkt mee aan *MIMEHIST: Annotating EYE's Jean Desmet Collection*, een project (2017-2018) dat een wetenschappelijke annotatie-omgeving ontwikkelt voor de Desmet-collectie. *MIMEHIST* is een pilot binnen het grotere onderzoeksprogramma *CLARIAH (Common Lab Research Infrastructure for Arts and Humanities)* dat als doel heeft een digitale infrastructuur te ontwerpen om grote hoeveelheden data en software uit verschillende geesteswetenschappelijke disciplines aan elkaar te koppelen en digitaal doorzoekbaar te maken.

EYE is daarnaast partner in *A Million Pictures: Magic Lantern Slides Heritage as Artefacts in the Common European History of Learning* (2015-2018), een internationaal project dat onderzoek doet naar het gebruik van toverlantaarnplaten door educatieve, populaire en wetenschappelijke verenigingen in de 19e eeuw. Het project is een initiatief van de Universiteit van Utrecht en wordt gefinancierd vanuit het *Heritage Plus*-programma.

Ten slotte is EYE betrokken bij de ontwikkeling van een aantal onderzoeksprojecten in samenwerking met verschillende universiteiten in binnen- en buitenland. Voor deze onderzoeksprojecten is, of wordt, een subsidieaanvraag ingediend, onder meer bij NWO (Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk

Onderzoek), HERA (Humanities in the European Research Area) en in het kader van *Horizon2020*, een programma van de Europese Commissie om Europees onderzoek en innovatie te stimuleren.⁴³

EYE Artist and Scholar-in-Residence-programma

In 2017 is de viering van het zeventigjarige bestaan van de collectie kracht bijgezet met een eigen Artist and Scholar-in-Residence-programma. Dit programma heeft als doel onderzoek naar en hergebruik van de collectie te stimuleren en de kruisbestuiving tussen film, kunsten en wetenschappen te bevorderen. EYE nodigt jaarlijks een kunstenaar/filmmaker en een wetenschapper in het EYE Collectiecentrum uit om met collectiemateriaal aan de slag te gaan. De resultaten van het programma worden onder de aandacht gebracht door middel van presentaties, lezingen, en programma's in de filmzalen of tentoonstellingsruimte. Het werk dat de Artist-in-Residence in EYE creëert wordt bovendien aan de collectie toegevoegd.

Een eigen Artist-in-Residence-programma is een logische volgende stap in een lange traditie van eerdere samenwerkingen tussen kunstenaars/filmmakers en EYE, zoals de projecten met Gustav Deutsch, Peter Delpeut, Aernout Mik en anderen. Alexandra Navratil (Zwitserland) is de eerste kunstenaar die voor dit programma is uitgenodigd, en Christian Gosvig Olesen (Denemarken) de eerste wetenschapper. Het Artist and Scholar-in-Residence-programma wordt mede mogelijk gemaakt door de geefkringen Ladies EYE en FC Waterboys.⁴⁴

EYE Filmmuseum & Haghefilm Digitaal Traineeship Filmrestauratie

Met financiële steun van het Filmfonds hebben EYE en Haghefilm in 2017 een uniek trainee-programma voor beginnende filmrestauratoren gelanceerd. In Nederland bestaat geen opleiding tot filmrestaurator, terwijl de behoefte hieraan dringend toeneemt. Kennis van het werken met analoge film dreigt verloren te gaan sinds in

2012 producenten en bioscopen, in Nederland en wereldwijd, massaal zijn overgestapt op digitale technologie. Als gevolg van deze zogeheten digitale *roll-out* hebben veel filmlabs wereldwijd hun deuren moeten sluiten. In de nog bestaande laboratoria gaat een niet gering aantal vakmensen de komende tijd met pensioen. Het is daarom noodzakelijk dat decennialange opgebouwde kennis van, en ervaring met, het analoge filmmedium op korte termijn wordt overgedragen op een jongere generatie. Het vak van filmrestauratie moet toekomstbestendig worden gemaakt: niet alleen omdat het van cruciaal belang is voor de conservering van filmerfgoed, ook omdat een bepaalde groep makers nog altijd celluloidfilm verkiest boven digitaal. Denk bijvoorbeeld aan regisseurs als Quentin Tarantino, Christopher Nolan en Paul Thomas Anderson of kunstenaars als Tacita Dean.

Met dit traineeship streven EYE en Haghefilm ernaar een brug te slaan tussen een academische (theoretische) opleiding op het gebied van filmarchivering en de dagelijkse filmrestauratiepraktijk.

Het programma gaat hiermee een stap verder dan de al bestaande stageplaatsen en workshopprogramma's. Het initiatief is bedoeld om een nieuwe generatie filmrestauratoren op te leiden zodat zij na afloop van het traject gemakkelijker kunnen doorstromen naar de arbeidsmarkt.

Het traineeship is een betaalde positie met een duur van tien maanden en bestaat uit twee fasen.

In de eerste zeven maanden van het opleidingsprogramma loopt de trainee fulltime mee met ervaren curatoren, restauratoren, scanning operators en digitale filmspecialisten op verschillende afdelingen bij zowel EYE als Haghefilm. Hierdoor maakt de trainee kennis met verschillende aspecten van het analoge en digitale filmrestauratietraject, zoals het identificeren, reconstrueren, repareren, scannen en ontwikkelen van film, kwaliteitscontrole en geluidsrestauratie. In de laatste drie maanden bekwaamt de trainee zich verder in het specialisme van zijn of haar keuze. Gedurende het traject wordt gewerkt met materiaal uit de collectie van EYE.⁴⁵

Programma Oral history

EYE wil in deze beleidsperiode een oral history-collectie opbouwen en hiervoor een programma opzetten. Oral history is een vorm van geschiedschrijving die gebaseerd is op interviews met ooggetuigen. EYE wil zich inzetten om de verhalen en herinneringen van een oudere generatie filmmakers en -kunstenaars te verzamelen en deze veilig te stellen voor toekomstige generaties. In de eerste fase van dit traject zal EYE een gestandaardiseerde interviewmethode ontwikkelen gecombineerd met een workflow om de video- of geluidsopnames van deze interviews te verwerken, conserveren en toegankelijk te maken. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar de transcriptie en registratie van dit materiaal. EYE zal in deze fase advies inwinnen bij collega-instellingen die vergelijkbare projecten uitvoeren.⁴⁶

Filmbeeld uit *La belle au bois dormant* (FR, 1908)

6 Ambities

Filmbeeld uit *Dutch Types*
(FR, 1915)

Schatbewaarder

Huisvesting

EYE wil voorzieningen treffen om de huidige opslagcapaciteit en bewaaromstandigheden van de collectie nitraatfilms te verbeteren.

De nitraatcollectie ligt momenteel opgeslagen in drie kluizen in het Noord-Hollandse duingebied. De beschikbare ruimte dreigt de komende jaren vol te raken omdat de nitraatcollectie blijft groeien. Eén van de drie kluizen voldoet bovendien niet meer aan de huidige veiligheidsvoorschriften en opslageisen en moet dringend gemoderniseerd worden. Als beste oplossing voor beide kwesties wil EYE een filmkluis in Heemskerk klaarmaken voor nitraatopslag. Het ombouwen van deze kluis is een kostbare exercitie van circa € 110.000. De realisatie kan alleen binnen deze planperiode zijn beslag krijgen als het lukt een eenmalige extra financiering hiervoor te vinden.

EYE zal een negende depot in het EYE Collectiecentrum in gebruik nemen in verband met de groei van de filmgerelateerde collecties. EYE wil deze ruimte van 300m² in 2021 gaan gebruiken en voor die tijd moet het depot worden ingericht met speciale rolstellingen.

Digitale ecosysteem

EYE zal zijn digitale ecosysteem consolideren en verder uitbreiden. Begin 2018 start EYE een traject om het catalogussysteem CE (Online) op termijn te upgraden. Een van de wensen is om de bibliotheekcatalogus BIBIS (Square) onder te brengen in CE. EYE zal ook onderzoeken hoe Expanded Cinema-objecten en apparaten in het systeem beschreven kunnen worden. Het collectiemanagement wordt daarnaast verder geoptimaliseerd in overeenstemming met internationale standaarden. EYE is van plan de kwaliteit van de data te verhogen door de richtlijnen en controle van invoer aan te scherpen, ontbrekende data aan te vullen (mogelijk vanuit externe bronnen) en zich aan te sluiten bij (inter)nationale standaarden.

EYE zal voor externe (internationale) gebruikers de gebruikersinterface van CE Online optimaliseren, de Nederlandse termen naar het Engels vertalen en collectie-informatie via Linked Open Data (LOD) beschikbaar stellen om hergebruik van informatie te bevorderen en data uitwisselbaar te maken met andere platforms.

EYE is bezig zijn beleid en de praktijk ten aanzien van digitale duurzaamheid inzichtelijk en meetbaar voor derden te maken. In 2018 wil EYE zich laten certificeren door de organisatie CoreTrustSeal. Als EYE aan alle richtlijnen voldoet, wordt in 2019 het *CoreTrustSeal Data Repository*-certificaat toegekend dat staat voor een betrouwbaar, digitaal duurzaam en toegankelijk archief.

Conservering

EYE gaat onderzoeken hoe afwijkende projecten het best kunnen worden geregistreerd en geconserveerd. Afwijkende projecten zoals Expanded Cinema-installaties, VR/AR/MR-projecten en digitale presentatieprojecten (online en *on-site*) bevatten vaak verschillende componenten die niet altijd in de traditionele categorieën vallen van film en filmgerelateerde collecties. EYE wil de voorwaarden creëren om eigen (co-)producties te archiveren.

Het beschrijfsformat in de catalogus moet worden aangepast en er zullen aanleverspecificaties van het materiaal moeten worden geformuleerd. EYE zal hiervoor advies en samenwerking zoeken met collega-instellingen met meer ervaring op dit gebied.

Acquisitie

EYE wil extra aandacht schenken aan de acquisitie van relevante films, archieven en filmgerelateerd materiaal. EYE streeft naar acquisitie van titels en items die de zwaartepunten in de collectie verrijken, hiaten vullen en die de mogelijkheid vergroten om unieke en bijzondere programma's te kunnen presenteren. Omdat Nederland geen *legal deposit* kent, de wettelijke plicht voor rechtshabbers om hun werk bij EYE in bewaring te

geven, ontbreken er titels uit de Nederlandse cinema in de collectie. Binnen de kaders van de beschikbare middelen en menskracht zal EYE ontbrekende titels identificeren en acquireren.

Werkvoorraad

EYE wil een inhaalslag maken met de werkvoorraad. De voortgaande groei van de (analoge) collectie door met name schenkingen blijft voor extra werk zorgen. De komende jaren moeten meer dan 20.000 recent ontvangen blikken worden bekeken, geselecteerd, geregistreerd, gebarcodeerd en op depot worden gelegd. Met behulp van vrijwilligers zal onder deskundige begeleiding deze werkvoorraad – die ook archieven, affiches, foto's en ander materiaal bevat – in kaart worden gebracht. Dit materiaal zal uiteindelijk (na digitalisering, conservering of restauratie) ook beschikbaar worden gemaakt. Bij sommige speciale deelverzamelingen zal EYE op zoek gaan naar mogelijkheden om extern geld te werven, bijvoorbeeld via een crowdfundingactie.

EYE dient dragers die besmet zijn met het *vinegar syndrome* veilig te stellen. Bij controles tijdens de verhuizing is bij veel filmrollen en geluidsdragers het *vinegar syndrome* geconstateerd. Op dit moment is er in totaal zo'n 132.400 meter film en 93.000 meter perfobanden besmet. De staat van het materiaal en het groeiende aantal besmette dragers nopen tot actie. De komende jaren gaat EYE dit materiaal bekijken, selecteren en het vervolgens digitaliseren of conserveren.

Kennisuitbreiding

EYE zal de restauratieateliers verder professionaliseren en het team van restauratoren trainen op nieuwe disciplines. In het bijzonder richt EYE zich op kennisuitbreiding op het gebied van geluidsrestauratie en kleurcorrectie, zodat deze werkzaamheden in de toekomst ook intern kunnen worden verricht.

Gids

Curatorenteam

EYE wil het onderzoek naar de collectie verder intensiveren. De komende jaren wordt geïnvesteerd in autonoom onderzoek dwars door alle deelcollecties heen. In samenwerking met externe onderzoekers en/of gastcuratoren zal het curatorenteam ook de minder bekende onderdelen van de collectie onderzoeken.

EYE gaat de grootste deelcollectie, Nederlandse Film (twee vijfde deel van de gehele collectie), een meer gezamenlijke aanpak geven. De curatoren Stille Film, Experimentele Film, Expanded Cinema, Amateurfilm, Filmgerelateerd en Animatie zullen ieder vanuit hun eigen expertise met de deelcollectie Nederland gaan werken.

EYE wil het curatorenteam uitbreiden met een curator Nederlandse Hedendaagse Film en een curator Internationaal. De omvang van de deelcollectie Nederlandse Film (meer dan 20.000 titels) maakt het wenselijk dat er op termijn een tweede curator voor deze deelcollectie wordt aangesteld die zich specifiek zal richten op de Hedendaagse Nederlandse film. De deelcollectie Internationaal is op dit moment het enige deelgebied zonder eigen curator. De aanstellingen kunnen alleen gerealiseerd worden met extra financiële middelen.

EYE wil, nog meer dan in het verleden, zijn collectie als één organisch geheel presenteren vanuit de gedachte dat alle deelcollecties elkaar complementeren en context geven. Dit geldt zowel voor analoge als digitale film, affiches, foto's, archieven, apparatuur, geluid, bladmuziek, boeken, tijdschriften, installaties en andere objecten. Door de afstemming en structurele informatie-uitwisseling tussen curatoren en programmeurs komen alle aspecten van de collectie in diverse presentatievormen aan bod.

Toegang tot de collectie

EYE blijft twee presentatiestrategieën naast elkaar hanteren: 'open' en gecureerd. Enerzijds wordt open toegang tot de collectie

voor zoveel mogelijk gebruikers nagestreefd, zonder hierbij vooraf te bepalen wat ze kunnen zien en hoe ze het materiaal willen (her)-gebruiken. Anderzijds werkt EYE met een team van programmeurs en curatoren dat materiaal op een gecureerde wijze presenteert en hiermee de gebruiker context biedt en een weg wijst naar de appreciatie van de collecties.

EYE streeft een zo breed mogelijke toegang tot de collectie na. Om dit te bewerkstelligen moeten meer analoge films uit de collectie worden gedigitaliseerd. Momenteel worden ongeveer 200 titels per jaar verwerkt. Digi-

talisering geschiedt veelal op verzoek van de afdelingen Presentatie en Tentoonstellingen, maar ook op verzoek van externe partijen (Sales Collections/Archival Loans), of vanwege de slechte staat van het materiaal. Met de huidige mankracht en middelen zal dit tempo de komende jaren zo blijven. Een eventuele versnelling van dit tempo vereist ofwel een herschikking van mensen en middelen in de sector Collectie, dan wel aanvullende financiering.

EYE heeft de ambitie om op nationaal en internationaal niveau met het audiovisuele

Tentoonstelling Jean Desmets droomfabriek.
De avontuurlijke jaren van de film (1907-1916)

veld te blijven samenwerken om werkzame oplossingen te vinden voor rechtenbeperkingen bij het online aanbieden van film-erfgoed. EYE ondersteunt het plan van de Association des Cinémathèques Européennes (ACE) om het FORWARD-systeem te onderhouden, door te ontwikkelen en toegankelijk te maken voor andere Europese filmarchieven. FORWARD is een (semi-)geautomatiseerd systeem waarmee de rechtenstatus van Europese audiovisuele werken vastgesteld kan worden.

Presentatieprojecten

EYE zal zich blijvend inzetten op een aantal gemeenschappelijke inhoudelijke prioriteiten van de sectoren Collectie en Publiek & Presentatie:

- De filmcultuur op verschillende en vernieuwende wijze presenteren en contextualiseren.
- Het scheppen van een breder perspectief door de presentatie van filmmakers die in de vergetelheid zijn geraakt.
- Het in kaart brengen van belangrijke technologische ontwikkelingen, de genre-cinema, Nederlandse filmcultuur, etc.
- Aandacht besteden aan vernieuwende cinema: makers die zich niet aan grenzen, stijlen of regels houden en zich eigengereid een weg banen door het (inter)nationale landschap.
- Werk selecteren en presenteren van talentvolle, jonge filmmakers en bekende meesters.
- Het presenteren van (de *highlights* uit) de eigen collectie.

EYE gaat de mogelijkheden onderzoeken om een Online Archief Portal te ontwikkelen om een extra (gecureerde) toegang tot Nederlandse films te creëren. Een groot deel van de digitale films van EYE, die geen auteursrechtelijke beperkingen kennen, zijn inmiddels gratis beschikbaar gesteld. In goed overleg met de Nederlandse filmsector wil EYE zich buigen over het toegankelijk maken van nu nog auteursrechtelijk beschermde Nederlandse filmproducties, met als doel deze op één plek (gecureerd) en indien mogelijk kosteloos aan te bieden.

EYE zoekt externe financiering om de huidige 360°-installatie in de Panorama te vervan-

gen door een nieuwe *immersive* en *interactieve* installatie. Onder de werktitel *EYE Move* wordt aan een omvangrijk nieuw *piece de résistance* gewerkt, waarin de bezoeker steeds op een andere manier de collectie van EYE doorzoekt. Net als de 360° is deze nieuwe installatie weer een hightech ontsluiting van de filmcollectie van EYE. *EYE Move* zal gebruikmaken van de nieuwste technieken en software op het gebied van beeldherkenning en beeldanalyse en wordt ontwikkeld in nauwe samenwerking met het NWO-project *SEMIA* waar EYE partner van is.

EYE onderzoekt hoe het op termijn zijn eigen collectie middels *Virtual Reality* kan inzetten.

EYE wil daarnaast eigen producties en coproducties op dit gebied optimaal kunnen archiveren en zal de komende jaren de mogelijkheden onderzoeken.

EYE wil het aantal films in de *Pods* uitbreiden en een of meerdere *Pods* op locaties buiten EYE plaatsen. Op deze manier wordt het publiek in staat gesteld om ook buiten EYE films uit de collectie te bekijken.

Grote restauratieprojecten

EYE heeft de ambitie om jaarlijks twee grote restauraties uit te voeren en deze zowel in het museumgebouw, als op relevante internationale filmfestivals te presenteren. 'Groot' kan betekenen een beroemde, klassieke film, een prestigieuze presentatie of een internationale samenwerking van formaat. Deze restauratieprojecten zullen aandacht genereren voor de collectie als geheel. Dit kan leiden tot mogelijk nieuwe co-productieele restauraties, waardoor het aantal restauraties in de toekomst vergroot zou kunnen worden.

Pionier

Expertise uitwisselen

EYE ambieert zich verder te ontwikkelen als internationaal toonaangevend expertise-centrum. Het in 2016 geopende state-of-the-art EYE Collectiecentrum faciliteert deze ambitie. EYE wil zijn brede kennis en expertise op het gebied van informatiemanagement, storage, digitalisering, collectiemanagement, restauratie etc. ter beschikking stellen aan collega-instituten op zowel nationaal niveau (via de netwerkorganisaties AVA_Net, NDE en CCDD), als internationaal niveau (onder andere via ACE en FIAF).

EYE wil de wisselwerking op het gebied van kennis, expertise en apparatuur met nationale en internationale laboratoria verder optimaliseren. Een recent voorbeeld van een dergelijke samenwerking is het *EYE Filmmuseum & Haghefilm Digitaal Traineeship Filmrestauratie*. Daar waar mogelijk zal EYE tegen vergoeding kennis ter beschikking stellen aan commerciële partijen.

Academische activiteiten

EYE zal de academische activiteiten minimaal consolideren en waar het kan verder uitbouwen. Een aantal activiteiten wordt gecontinueerd en verder gepromoot, onder andere de leerstoel Filmvergoeding en Digitale Filmcultuur aan de Universiteit van Amsterdam, de *EYE International Conference*, de openbare collegereeks *This is Film! Film Heritage in Practice* en de academische boekenserie *Framing Film*. Nieuwe initiatieven, zoals het in 2017 gestarte *EYE Artist and Scholar-in-Residence*-programma en het *EYE Filmmuseum & Haghefilm Digitaal Traineeship Filmrestauratie*, moeten nog worden verankerd in het huidige activiteitenpakket en de financiering van EYE.

Onderzoeksprojecten

EYE spreekt de ambitie uit om koploper te blijven op het gebied van filmrestauratie, digitalisering en innovatieve vormen van

access door deel te nemen aan verschillende (inter)nationale (onderzoeks)projecten. Dergelijke projecten op gebied van Digital Humanities en Conservering zijn noodzakelijk voor het kunnen blijven toepassen van innovatieve methodes bij het restaureren, digitaliseren en ontsluiten van de collectie. EYE zal in samenwerking met nationale en internationale partners nieuwe (Europese) subsidieaanvragen uitzetten om hiervoor aanvullende financiering te genereren.

Nieuw programma

EYE heeft de intentie om een Oral History programma op te zetten. EYE wil zich inzetten om de verhalen en herinneringen van een oudere generatie filmmakers en kunstenaars te verzamelen en deze veilig te stellen voor toekomstige generaties. In de eerste fase van het traject zal EYE een gestandaardiseerde interviewmethode ontwikkelen gecombineerd met een workflow om de video- of geluidsopnames van deze interviews te verwerken, conserveren en toegankelijk te maken. EYE zal in deze ontwikkelingsfase advies inwinnen bij collega-instellingen die vergelijkbare projecten uitvoeren.

Realisering ambities

De in dit Collectiebeleidsplan geformuleerde ambities passen grotendeels binnen de vastgestelde financiële kaders uit het EYE Beleidsplan 2017-2020. Enkele ambities kan EYE echter alleen realiseren met behulp van extra financiële middelen. Dit geldt onder meer voor de nieuwe nitraatkuis, het werkvoorraadproject, een uitbreiding van het curatorenteam, de uiteindelijke realisatie van een Online Archief Portal en de vernieuwing van de 360°-installatie in de Panorama. In opmaat naar de nieuwe beleidsperiode 2021-2024 zal EYE de komende jaren aanvullende financiering vergaren om deze specifieke ambities te verwezenlijken.

Noten

- 1 Zie het EYE Beleidsplan 2017-2020: <https://www.eyefilm.nl/files/eyebeleidsplan2017-2020pdf/download>
- 2 Zie: het kader *Materialen in Beweging* op pagina 46.
- 3 Sinds 1988 ondersteunt het Hubert Bals Fonds filmmakers uit landen waar het lastig is om onafhankelijke artistieke films te maken, vanwege een gebrek aan infrastructuur of vrijheid van meningsuiting.
- 4 Bigourdan, Jean-Louis. 2006. 'Stability of Acetate Film Base: Accelerated-Aging Data Revisited.' *Journal of Imaging Science and Technology* 5: 494-501. Nissen, Dan et al. (eds.) *Preserve Then Show*. Copenhagen: Danish Film Institute.
- 5 Read, Paul, and Mark-Paul Meyer, eds. 2000. *Restoration of Motion Picture Film*. Newton, MA: Butterworth-Heinemann, p.1. en Fossati, Giovanna. *From Grain to Pixel. The Archival Life of Film in Transition*. Amsterdam: Amsterdam University Press, pp. 70-73.
- 6 Zie: <https://www.eyefilm.nl/on-handling-the-peter-rubin-collection-blog-1>
- 7 Dit traject is gesubsidieerd door *Metamorfoze*, het nationale programma voor het behoud van het papieren erfgoed dat is ondergebracht bij de Koninklijke Bibliotheek.
- 8 *Beelden voor de Toekomst* was een grootschalig digitaliseringsproject van EYE, Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, Nationaal Archief en Kennisland. Verspreid over zeven jaar heeft het FES (Fonds Economische Structuurversterking) een budget van 115 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het digitaliseren van het audiovisueel geheugen van Nederland. Voor meer informatie zie: <http://www.beeldenvoortetoekomst.nl/>
- 9 Zie voor DCI (Digital Cinema Initiatives) specificaties: version 1.2, <http://www.dcmovies.com/specification/> ; zie voor SMPTE en ISO standaard voor DCDM: SMPTE ST 428-1 t/m 428-3, RP 428-4, RP 428-5, ST 428-7, ST 428-9 t/m ST 428-12 of vanaf ISO 26 428-1.
- 10 Zie voor DCI (Digital Cinema Initiatives) specificaties: version 1.2, <http://www.dcmovies.com/specification/> ; zie voor SMPTE standaard voor DCP: SMPTE 429-2 t/m 429-10, 429-12, SMPTE 382M, SMPTE 422M, SMPTE 430-2, ITU-T X.509.
- 11 Voor aanleverspecificaties zie: hoofdstuk 6 in het Financieel en Productieprotocol van het Filmfonds: <https://www.filmfonds.nl/nl/over-het-nederlands-filmfonds/reglementen-en-procedures>
- 12 Gemeten op 1 september 2017.
- 13 Zie: <http://gtaa.beeldengeluid.nl/> ; <http://browser.aat-ned.nl/> ; <http://www.isan.org> en <https://www.wikidata.org/wiki/>
- 14 Zie: <https://www.eyefilm.nl/eye-catalogus-zoek-in-de-collectie/>
- 15 Zie: <http://www.europeanfilmgateway.eu/>
- 16 Zie: <https://www.coretrustseal.org/about/>
- 17 Zie: <http://www.scenemachine.nl/> en de kaders *Expanded Cinema* en *Virtual Reality, Augmented Reality* en *Mixed Reality* op pagina 27 en 34.
- 18 Zie: www.eyefilm.nl/collectie
- 19 Zie: <https://www.facebook.com/groups/682869768531655/>
- 20 Zie: <https://www.eyefilm.nl/collectie/selectie/bits-and-pieces>
- 21 Zie: www.janbot.nl
- 22 Zie: <https://www.eyefilm.nl/themas/kinderactiviteiten/eyewalk>
- 23 Zie: <https://www.eyefilm.nl/collectie/over-de-collectie/diensten-en-activiteiten/distributie>
- 24 Zie: <https://www.eyefilm.nl/collectie/over-de-collectie/diensten-en-activiteiten/archival-loans>
- 25 Zie: <https://www.eyefilm.nl/collectie/over-de-collectie/diensten-en-activiteiten/filmsales> en <https://www.eyefilm.nl/collectie/over-de-collectie/diensten-en-activiteiten/foto-en-affichesservice>
- 26 Zie: <http://international.eyefilm.nl/>
- 27 Zie: <https://www.eyefilm.nl/collectie/over-de-collectie/collectiecentrum>
- 28 Zie: <http://www.netwerkdigitaaldergoed.nl/>
- 29 Zie: <http://www.ncdd.nl/>
- 30 Zie: <http://www.avanet.nl/>
- 31 Zie: <http://www.fiafnet.org/pages/Community/Commissions.html>
- 32 Zie: <http://www.ace-film.eu/>
- 33 Zie: <http://media-heritage.org/index.php/about>
- 34 Zie: <https://www.eyefilm.nl/academisch>
- 35 Zie: <https://www.eyefilm.nl/over-eye/academische-activiteiten/masteropleiding-preservation-and-preservation-of-the-moving-image>
- 36 Zie: <https://www.eyefilm.nl/over-eye/academische-activiteiten/openbare-collegereeks-this-is-film-film-heritage-in-practice>
- 37 Zie: <https://www.eyefilm.nl/mediated-reality>
- 38 Zie: <https://www.eyefilm.nl/over-eye/academische-activiteiten/eye-international-conference>
- 39 Zie: <https://www.eyefilm.nl/over-eye/academische-activiteiten/publicaties/framing-film>
- 40 Zie: <https://www.eyefilm.nl/over-eye/academische-activiteiten/publicaties>
- 41 Zie: <http://www.materialsinmotion.nl/>
- 42 Zie: <http://sensorymovingimagearchive.humanities.uva.nl/>
- 43 Zie: <https://www.eyefilm.nl/over-eye/academische-activiteiten/onderzoek-en-projecten>
- 44 Zie: <https://www.eyefilm.nl/over-eye/academische-activiteiten/eye-artist-and-scholar-in-residence-programma>
- 45 Zie: <https://www.eyefilm.nl/over-eye/academische-activiteiten/eye-filmmuseum-haghefilm-digitaal-traineeship-film-restoration>
- 46 Voor best practices zal EYE advies inwinnen bij de Academy of Motion Picture Arts and Sciences. Dit instituut heeft sinds 1989 een Oral History Program en sinds 2012 een eigen afdeling voor Oral History Projecten. Zie: <http://www.oscars.org/oral-history/about>

Filmbeeld uit *La dentellière* (FR, 1912)

7 Bijlagen

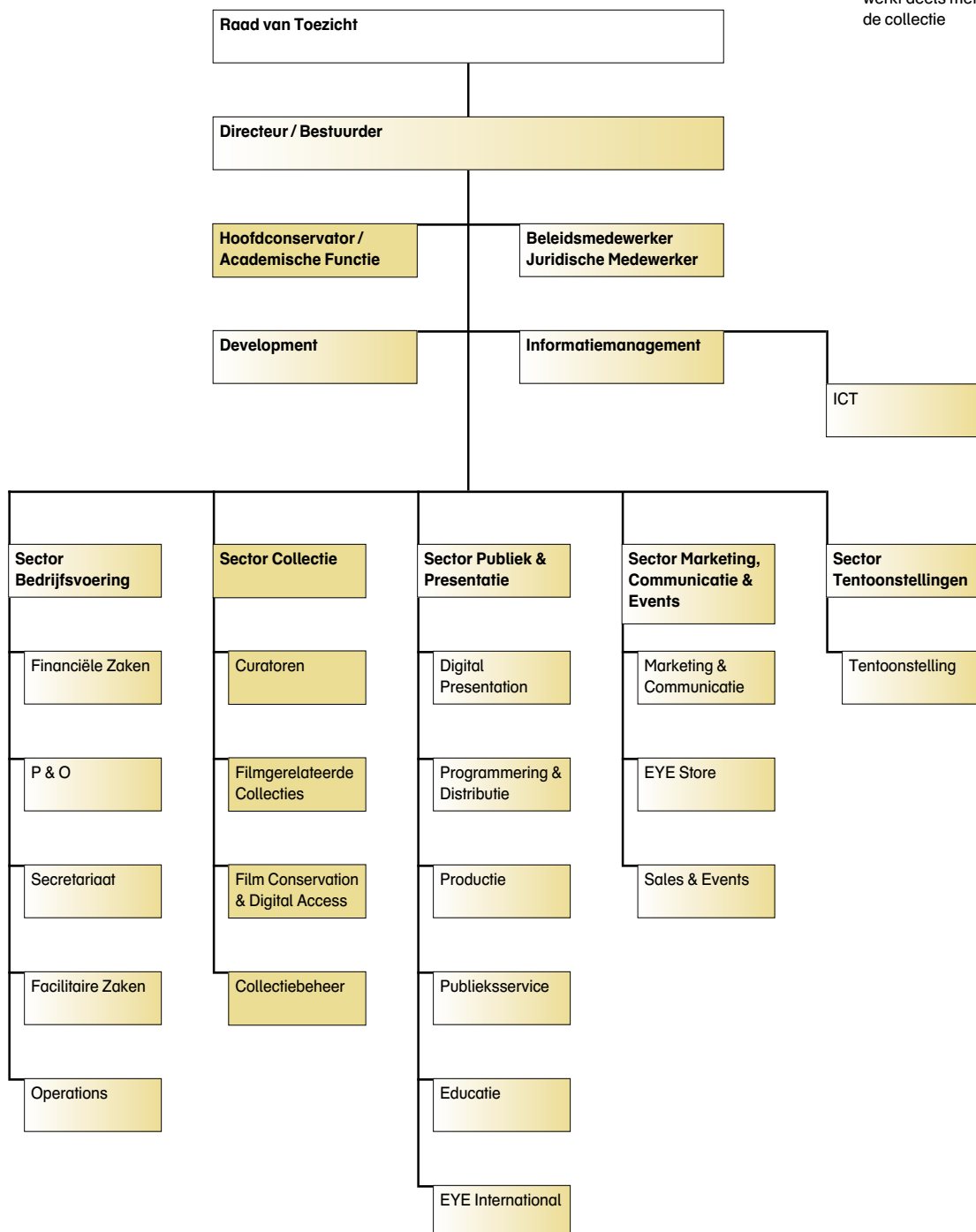

Filmbeeld uit *Le voyage sur Jupiter*
(FR, 1909)

Organogram 2018

werkt met de
collectie als
kerntaak

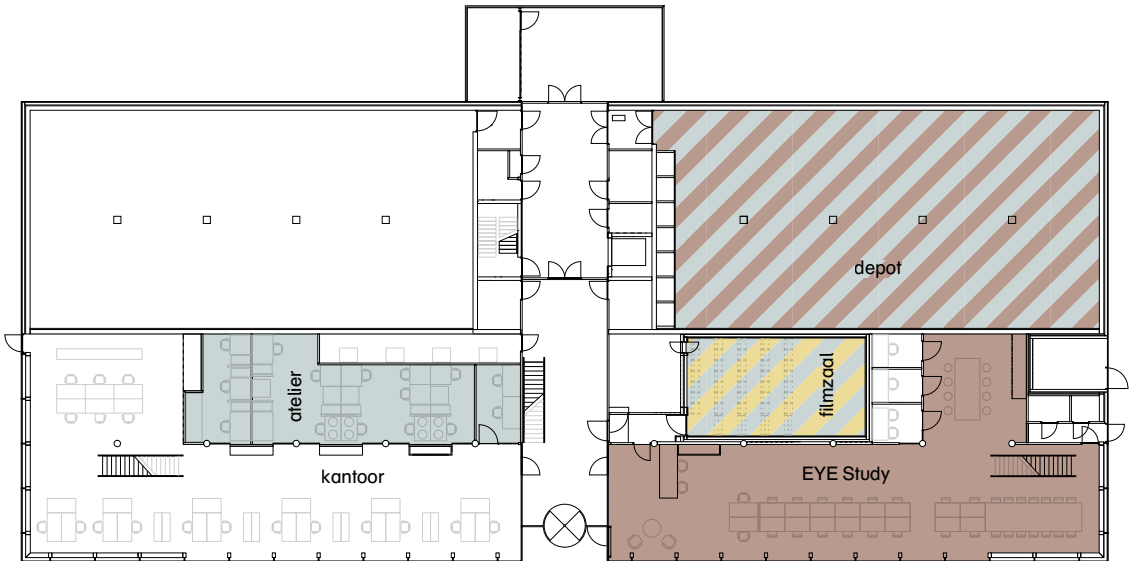
werkt deels met
de collectie

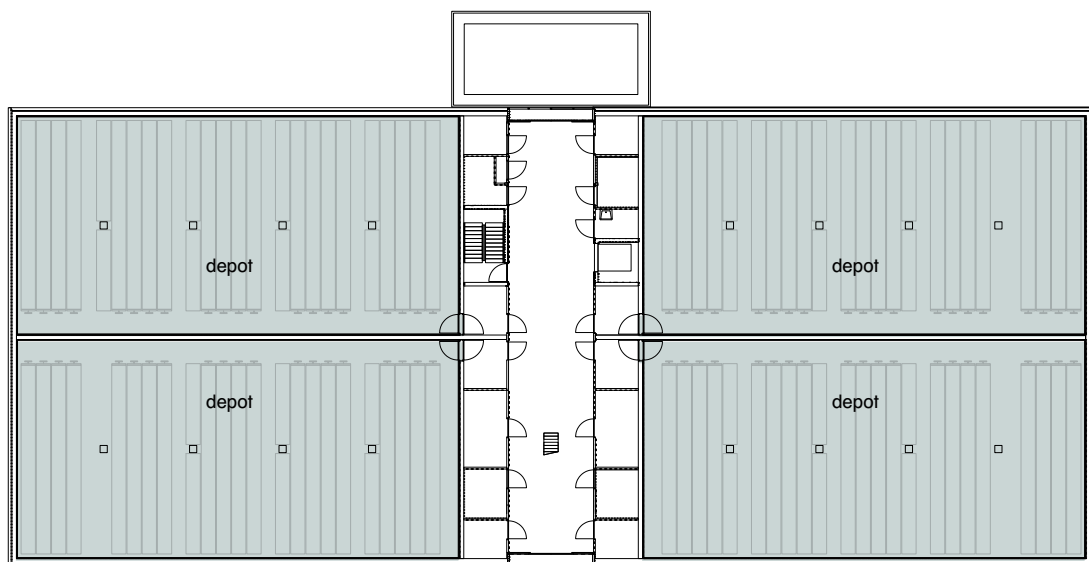
- Film
- Digitaal
- Filmgerelateerd

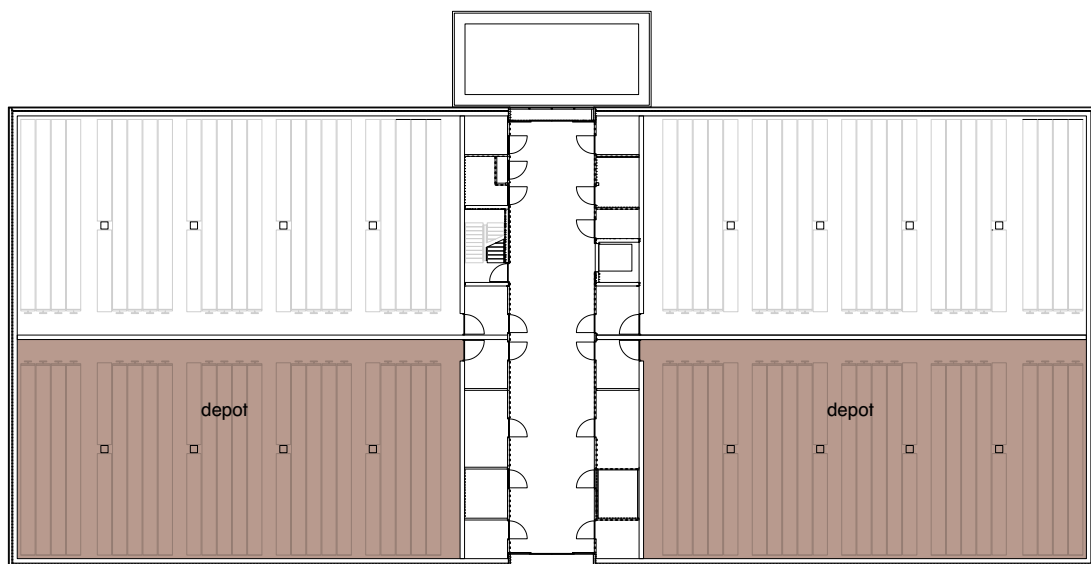
eerste verdieping

begane grond

derde verdieping

tweede verdieping

Wie is wie

Management Team

Sandra den Hamer (Directeur):
SandraDenHamer@eyefilm.nl
Ido Abram (Adjunct Directeur):
IdoAbram@eyefilm.nl
Stan Spijkerman (Zakelijk Adjunct
Directeur): StanSpijkerman@eyefilm.nl
Frank Roumen (Sectormanager
Collectie): FrankRoumen@eyefilm.nl
Giovanna Fossati (Hoofdconservator):
GiovannaFossati@eyefilm.nl
Jaap Guldemon (Director of Exhibi-
tions): JaapGuldemon@eyefilm.nl
Marjolijn Bronkhuyzen (Sector-
manager Marketing, Communicatie &
Events): MarjolijnBronkhuyzen@
eyefilm.nl

Hoofdconservator en Academische Functie

Giovanna Fossati (Hoofdconservator):
GiovannaFossati@eyefilm.nl
Gerdien Smit (Assistent Hoofd-
conservator): GerdienSmit@eyefilm.nl

Beleidsmedewerker en Juridisch Medewerker

Leontien Bout (Staflmedewerker
Juridische Zaken): LeontienBout@
eyefilm.nl

Michiel de Rooij (Beleidsmedewerker):
MichieldeRooij@eyefilm.nl

Informatiemanagement

Ernst van Velzen (Informatiemanager):
ErnstvanVelzen@eyefilm.nl

Annegien Schrier (Informatiespecialist/
Functioneel Beheer): AnnegienSchrier
@eyefilm.nl

Huib van der Gaag (Functioneel
Beheerder): HuibvanderGaag@
eyefilm.nl

Kirsten de Hoog (Informatiespecialist/
Functioneel Beheer): KirstendeHoog
@eyefilm.nl

Susan van Gelderen (Catalogus-
beheerder): SusanvanGelderen@
eyefilm.nl

Sector Collectie

Frank Roumen (Sectormanager
Collectie en Hoofd Curatoren):
FrankRoumen@eyefilm.nl

Curatoren

Dorette Schootemeijer (Curator
Amateur- en Smalfilm):
DoretteSchootemeijer@eyefilm.nl
Elif Rongen-Kaynakçi (Curator Stille
Film): ElifRongen@eyefilm.nl
Leenke Ripmeester (Curator Animatie
en Reclamefilms): LeenkeRipmeester
@eyefilm.nl

Mark-Paul Meyer (Senior Curator
Expanded Cinema): MarkPaulMeyer
@eyefilm.nl

Rommy Albers (Senior Curator
Nederlandse Film): RommyAlbers
@eyefilm.nl

Simona Monizza (Curator Experimen-
tele Film): SimonaMonizza@eyefilm.nl

Soeluh van den Berg (Curator
Filmgerelateerde Collecties):
SoeluhvandenBerg@eyefilm.nl

Walter Swagemakers (Senior
Projectleider Collectie):
WalterSwagemakers@eyefilm.nl

Filmgerelateerde Collecties

Soeluh van den Berg (Hoofd
Filmgerelateerde Collecties):
SoeluhvandenBerg@eyefilm.nl

Annette Schulz (Medewerker
Filmgerelateerde Collecties):
AnnetteSchulz@eyefilm.nl

Carel Nelwan (Medewerker
Filmgerelateerde Collecties):
CarelNelwan@eyefilm.nl

Ernie van der Sluis (Documentalist):
ErnievanderSluis@eyefilm.nl

Hans van der Kraan (Medewerker
Filmgerelateerde Collecties):
HansvanderKraan@eyefilm.nl

Lizette Oostendorp (Informatie-
specialist): LizetteOostendorp@
eyefilm.nl

Nita Smit (Senior Collectie en Infor-
mationsspecialist): NitaSmit@eyefilm.nl

Piet Dirkx (Archivaris): PietDirkx@
eyefilm.nl

Tessel Andriessen (Documentatie-
specialist): TesselAndriessen@
eyefilm.nl

Filmconservatie & Digital Access

Anne Gant (Hoofd Filmconservatie &
Digital Access): AnneGant@eyefilm.nl
Andréa Seligmann Silva (Registrar
Digitale Film en Geluidsrestaurator):
AndreaSeligmannSilva@eyefilm.nl

Anniké Kross (Filmrestaurator):
AnnikéKross@eyefilm.nl

Ivo Noorlander (Medewerker Digital
Access): IvoNoorlander@eyefilm.nl

Jan Scholten (Filmrestaurator):
JanScholten@eyefilm.nl

Jeroen de Mol (Medewerker Digital
Access): JeroendeMol@eyefilm.nl

Leenke Ripmeester (Sales Collectie):
Sales@eyefilm.nl

Ton Söder (AV-medewerker):
TonSoder@eyefilm.nl

Collectiebeheer

Catherine Cormon (Hoofd Collectie-
beheer): CatherineCormon@eyefilm.nl

Ad de Kroon (Filmarchivaris):
AddeKroon@eyefilm.nl

Jaap Schoutsen (Senior Film-
archivaris): JaapSchoutsen@eyefilm.nl
Rixt Jonkman (Registrar): RixtJonkman
@eyefilm.nl

Zorka Subotic (Medewerker Collectie-
beheer): ZorkaSubotic@eyefilm.nl

Projecten

Aafke Weller (Projectleider Materialen
in Beweging): AafkeWeller@eyefilm.nl
Mette Peters (Projectleider Materialen
in Beweging): MettePeters@eyefilm.nl

Vrijwilligers bij de sector Collectie

Aart van Manen, Aldo van Keulen,
Brenda Bernard, Caroline Wulp, Eleni
Tzialli, Eva Witteman, Fatma Amer,
Hedwig van der Zwaal, Hubert Poell,
Jan-Hein Bal, Janneke Baur, Jelle
Bosma, Jim Wraith, Johan Glas, Johan
Oomen, Laura Franken, Leon Oninckx,
Margo Hekstra, Marinus den Oudsten,
Marjo Rietveld, Marties Coucke,
Peter Oosterling, Rian Lengams, Siham
El-Messaoudi, Stefan Stok, Sylvia
Barrett, Tessa Janssen en Yvonne van
Schaik.

Sector Publiek & Presentatie

Digitale Presentatie

Irene Haan (Manager Digitale Presentatie): IreneHaan@eyefilm.nl
Maike Lasseur (Webredacteur): MaikeLasseur@eyefilm.nl
Natasja Straat (Medewerker Digitale Presentatie): NatasjaStraat@eyefilm.nl

Programming & Distributie

Mila Schlingemann (Hoofd Programming): MilaSchlingemann@eyefilm.nl
Anna Abrahams (Programmeur EYE on Art): AnnaAbrahams@eyefilm.nl
Edith van der Heijde (Medewerker Experimentele Film/Distributiemedewerker): EdithvanderHeijde@eyefilm.nl
Gonda Raben (Booker): GondaRaben@eyefilm.nl
Leo van Hee (Programmeur): LeoVanHee@eyefilm.nl
Marieke Huizinga (Programmeur): MariekeHuizinga@eyefilm.nl
Martin de Ruiter (Programmeur Stille Film en Live muziek): MartindeRuiter@eyefilm.nl
Massimo Benvegnù (Print Coördinator): MassimoBenvegnu@eyefilm.nl
Monica Eckelkamp (Booker): MonicaEckelkamp@eyefilm.nl
René Wolf (Senior Programmeur en Acquisitie): ReneWolf@eyefilm.nl
Ronald Simons (Programmeur): RonaldSimons@eyefilm.nl

Productie

Anne van Es (Producent en Dutch Film Liaison): AnnevanEs@eyefilm.nl
Anna Dabrowska (Medewerker Productie): AnnaDabrowska@eyefilm.nl
Birte Hendriks (Medewerker Productie): BirteHendriks@eyefilm.nl
Catrien Böttger (Uitvoerend Producent): CatrienBottger@eyefilm.nl
Lisette Mok (Uitvoerend Producent Festivals): LisetteMok@eyefilm.nl
Tessa Janssen (Medewerker Productie): TessaJanssen@eyefilm.nl

Educatie

Florine Wiebenga (Hoofd Educatie): FlorineWiebenga@eyefilm.nl
Anouk Werensteijn (Projectcoördinator Verkoop): AnoukWerensteijn@eyefilm.nl
Brit Thomassen (Medewerker Educatie): BritThomassen@eyefilm.nl
Femke Veeman (Projectcoördinator Educatie): FemkeVeeman@eyefilm.nl

Jeske Luiten (Boekingen Educatie): JeskeLuiten@eyefilm.nl
Manon Sandée (Senior Projectcoördinator Educatie): ManonSandee@eyefilm.nl
Marlies Baltus (Projectcoördinator Onderwijs): MarliesBaltus@eyefilm.nl
Mirjam van Ansem (Communicatiespecialist Educatie): MirjamvanAnsem@eyefilm.nl

EYE International

Marten Rabarts (Hoofd EYE International): MartenRabarts@eyefilm.nl
André Naus (Coördinator Special Film Programs en Foreign Affairs): AndreNaus@eyefilm.nl
Erik Mund (Office en Market Manager): ErikMund@eyefilm.nl
Lisa Linde Nieveld (Manager Promotie Nederlandse Film): LisaLindeNieveld@eyefilm.nl
Marleen Labijt (Medewerker Archival Loans): MarleenLabijt@eyefilm.nl
Nathalie Mierop (Manager Promotie Nederlandse Film): NathalieMierop@eyefilm.nl

Sector Marketing, Communicatie & Events

Marjolijn Bronkhuyzen (Sectormanager Marketing, Communicatie & Events): MarjolijnBronkhuyzen@eyefilm.nl
Bob Blöte (Medewerker Communicatie): BobBleute@eyefilm.nl
Inge Scheijde (Marketingmanager Tentoonstellingen): IngeScheijde@eyefilm.nl
Mariska Graveland (Tekstschrijver/Redacteur): MariskaGraveland@eyefilm.nl
Marnix van Wijk (Pers en PR attaché): MarnixvanWijk@eyefilm.nl
Maureen Mens (Marketingmanager Film): MaureenMens@eyefilm.nl
Paul Kempers (Tekstschrijver/Redacteur): PaulKempers@eyefilm.nl
Tom Schippers (Marketingmanager Corporate): TomSchippers@eyefilm.nl

Sector Tentoonstellingen

Jaap Guldemon (Director of Exhibitions): JaapGuldemon@eyefilm.nl
Bo Jansen (Technisch Medewerker Tentoonstellingen): BoJansen@eyefilm.nl
Claartje Opdam (Projectmanager Tentoonstellingen): ClaartjeOpdam@eyefilm.nl

Marente Bloemheuvel (Associate Curator): MarenteBloemheuvel@eyefilm.nl
Sanne Baar (Projectmanager Tentoonstellingen): SanneBaar@eyefilm.nl

Colofon

Vormgeving:

Joseph Plateau, Amsterdam

Fotografen:

Anniké Kross, Clément Lafite,

Eleni Tzialli, Ernst van Velzen,

Gerdien Smit, Hanneke Kloosterhuis,

Hans Wilschut, Ilse van der Spoel,

Johannes Schwartz, Josha Giesen,

Krystel Brown, Marleen Labijt,

Mike Bink, Paul Van Riel, Rene den

Engelsman en Ton Söder

Afbeelding voorkant:

filmbeeld uit *L'écrin du radjah*

(FR, 1906)

Afbeelding achterkant:

filmbeeld uit *Le voyage sur Jupiter*

(FR, 1909)

Filmbeeld uit *Le Dirigeable fantastique* (FR, 1906)

